

ПРАВОВІ ЗАСАДИ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти і науки
Харківської обласної державної адміністрації
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ»
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

ПРАВОВІ ЗАСАДИ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ

Методичні рекомендації до практичних занять
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Харків
2023

УДК 378.016:34(072)

П 68

Укладачі:

С. В. Васильєв, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри суспільно-економічних дисциплін Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради;

Г. І. Фінін, доктор філософських наук, доцент, професор кафедри історії та суспільно-економічних дисциплін Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

Е. О. Хряпін, кандидат історичних наук, доцент, т.в.о. завідувача кафедри історії та суспільно-економічних дисциплін Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

Рецензент:

О. А. Гавриленко, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного права Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

В. В. Лазарєв, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри теорії та історії держави і права Харківського національного університету внутрішніх справ.

П 68 Правові засади сучасної держави : метод. рекомендації до практичних занять для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / Уклад.: С. В. Васильєв, Г. І. Фінін, Е. О. Хряпін. Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків, ФО-П Бровін О. В., 2023. 81 с.

У методичних рекомендаціях містяться ситуаційні практичні завдання та тестові питання, які повинні бути вирішені студентами під час проведення семінарських занять з освітнього компоненту «Правові засади сучасної держави».

Рекомендовано для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньо-професійними програмами «Спеціальна освіта», «Англійська мова», «Соціальна робота», «Інформатика», «Дошкільна освіта».

УДК 378.016:34(075)

Затверджено на засіданні науково-методичної ради Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (протокол № ____ від «__» _____ 2023 р.)

© Комунальний заклад
«Харківська гуманітарно-
педагогічна академія»
Харківської обласної ради, 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
ТЕМА 1. ЗАГАЛЬНЕ ПОНЯТТЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА	6
ТЕМА 2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ.....	12
ТЕМА 3. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ	18
ТЕМА 4. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТРУДОВОГО ПРАВА УКРАЇНИ	25
ТЕМА 5. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ.....	30
ТЕМА 6: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА	37
ТЕМА 7. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	43
ТЕМА 8. СІМЕЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ.....	47
ТЕМА 9. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ОСВІТИ	51
ТЕМА 10. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТКА ПРАВА ТА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	64
ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ.....	70
ВИСНОВОК.....	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	74

ВСТУП

Працівники кожної професії під час своєї трудової діяльності керуються нормами права. Громадяни протягом життя можуть звертатися до норм цивільного, трудового та сімейного права, а в окремих випадках навіть до консультацій юриста з питань кримінального або адміністративного права. Законодавство регулює освітній процес у закладах освіти, трудові права та обов'язки педагогів, учнів та студентів. Наведені фактори обґрунтовують актуальність ознайомлення студентів багатьох спеціальностей зі специфікою правового регулювання у різних галузях економіки та суспільного життя.

Викладачеві необхідно визначити практичні і тестові завдання, які будуть вирішувати студенти під час практичних завдань для оцінювання знань. Саме тому ці методичні рекомендації містять перелік практичних та тестових завдань, які здобувачі вищої освіти повинні вирішувати під час проведення семінарських занять. Окремі із запропонованих завдань розраховані на вміння здобувача визначати галузь права, норми якої регулюють певні правовідносини. Певні із запропонованих практичних завдань спрямовані на визначення законності або незаконності дій окремих громадян або рішень посадових осіб органів влади. Для розв'язання практичних завдань здобувачу варто ґрунтовно опрацювати конспект лекцій або навчальний посібник. Слід виробити у студента вміння та навички працювати із законодавчою базою, яка міститься на сайті Верховної Ради України. Для розв'язання практичних завдань студент має право користуватися законодавчою базою або конспектом лекції.

Для здійснення контролю знань здобувачів освіти під час лекційних занять методичні рекомендації містять перелік тестових завдань за темами освітнього компонента. Розміщені у методичних рекомендаціях тестові завдання містять лише одну правильну відповідь. Особливість вирішення тестових питань на відміну від практичних завдань полягає в тому, що здобувач не має права користуватися законодавчою базою, навчальним посібником або конспектом лекції.

ТЕМА 1. ЗАГАЛЬНЕ ПОНЯТТЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

ПЛАН:

- 1.1. Поняття держави, її ознаки та функції.
- 1.2. Форми держави.
- 1.3. Механізм держави.
- 1.4. Поняття, ознаки та функції права.
- 1.5. Правові норми: поняття, ознаки, структура та види.
- 1.6. Характеристика джерел права.
- 1.7. Правовідносини: поняття, ознаки та структура.
- 1.8. Поняття, ознаки й види правопорушень.
- 1.9. Юридична відповідальність: поняття, ознаки та види.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ:

1. НАДАЙТЕ ВИЗНАЧЕННЯ «Право – це»

2. ОЗНАКА ПРАВА «ЗАГАЛЬНІСТЬ» ОЗНАЧАЄ, ЩО:

- а) норми права є обов'язковими для всіх, хто знаходиться на території певної держави;
- б) норми права поширюються на невизначену кількість випадків у майбутньому;
- в) норми права повинні бути викладені чітко і зрозуміло;
- г) норми права регулюють суспільні відносини.

3. ОЗНАКА ПРАВА «ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВІСТЬ» ОЗНАЧАЄ, ЩО:

- а) норми права є обов'язковими для всіх, хто знаходиться на території певної держави;
- б) норми права поширюються на невизначену кількість випадків у майбутньому;
- в) норми права повинні бути викладені чітко і зрозуміло;
- г) норми права регулюють суспільні відносини.

4. ОЗНАКА ПРАВА «ФОРМАЛЬНА ВИЗНАЧЕНІСТЬ» ОЗНАЧАЄ, ЩО:

- а) норми права є обов'язковими для всіх, хто знаходиться на території певної держави;
- б) норми права поширюються на невизначену кількість випадків у майбутньому;
- в) норми права повинні бути викладені чітко і зрозуміло;
- г) норми права регулюють суспільні відносини.

5. РЕГУЛЯТИВНИЙ ХАРАКТЕР ПРАВА ОЗНАЧАЄ, ЩО:

- а) норми права є обов'язковими для всіх, хто знаходиться на території певної держави;

- б) норми права поширюються на невизначену кількість випадків у майбутньому;
- в) норми права повинні бути викладені чітко і зрозуміло;
- г) норми права регулюють суспільні відносини.

6. ЯКЕ З ДЖЕРЕЛ ПРАВА Є ОФІЦІЙНИМ ДОКУМЕНТОМ, ЯКИЙ ПОХОДИТЬ ВІД ДЕРЖАВИ:

- а) судовий прецедент;
- б) нормативно-правовий акт;
- в) правова доктрина;
- г) норми традицій, звичаїв та релігії.

7. ЯКЕ З ДЖЕРЕЛ ПРАВА ПЕРЕДБАЧАЄ ЗАСТОСУВАННЯ У СУДОЧИНСТВІ СУДОВОГО РІШЕННЯ, ЯКЕ БУЛО УХВАЛЕНЕ РАНІШЕ:

- а) судовий прецедент;
- б) нормативно-правовий акт;
- в) правова доктрина;
- г) норми традицій, звичаїв та релігії.

8. ПРАЦІ НАУКОВЦІВ У ГАЛУЗІ ПРАВА НАЛЕЖАТЬ ДО ТАКОГО З ДЖЕРЕЛ ПРАВА, ЯК:

- а) судовий прецедент;
- б) нормативно-правовий акт;
- в) правова доктрина;
- г) норми традицій, звичаїв та релігії.

9. НАЗВІТЬ ФУНКЦІЇ ПРАВА:

- а) регулятивна та нормативна;
- б) заохочення і примус;
- в) регулятивна та охоронна;
- г) охоронна та оборонна.

10. ЯКИЙ З МЕТОДІВ ПРАВА ПЕРЕДБАЧАЄ ВСТАНОВЛЕННЯ ЧІТКИХ ПРАВИЛ ПОВЕДІНКИ, ЯКІ НЕ ДОПУСКАЮТЬ ВІДХИЛЕНЬ:

- а) диспозитивний;
- б) метод заохочень;
- в) імперативний;
- г) метод примусу.

11. ДАЙТЕ ВИЗНАЧЕННЯ «ДЕРЖАВА – ЦЕ ...»

12. ЯКА З ОЗНАК ДЕРЖАВИ ОЗНАЧАЄ ВЕРХОВЕНСТВО ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ:

- а) суверенітет;
- б) територія;
- в) громадянство;
- г) органи влади та управління.

13. ЯКА З ОЗНАК ДЕРЖАВИ ОЗНАЧАЄ ПОЛІТИКО-ПРАВОВИЙ ЗВ'ЯЗОК ДЕРЖАВИ ТА ЛЮДИНИ:

- а) суверенітет;
- б) територія;

- в) громадянство;
- г) органи влади та управління.

14. ЩО З ПЕРЕЛІЧЕНОГО Є ОЗНАКОЮ ДЕРЖАВИ:

- а) система голосування на виборах;
- б) система законодавства;
- в) система оподаткування;
- г) освітня система.

15. ЩО З ПЕРЕЛІЧЕНОГО Є ОЗНАКОЮ ДЕРЖАВИ:

- а) громадянство;
- б) судова система;
- в) система мір та ваг;
- г) система освітніх ступенів.

16. ЯКА З ТЕОРІЙ ПОХОДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ ПЕРЕДБАЧАЄ, ЩО ДЕРЖАВА ВИНИКЛА ВНАСЛІДОК СУСПІЛЬНОГО ДОГОВОРУ:

- а) теорія насильства;
- б) теологічна;
- в) договірна;
- г) матеріалістична теорія.

17. ЯКА З ТЕОРІЙ ПОХОДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ ПЕРЕДБАЧАЄ, ЩО ДЕРЖАВА ВИНИКЛА ВНАСЛІДОК ЗАВОЮВАННЯ ОДНОГО НАРОДУ ІНШИМ:

- а) теорія насильства;
- б) теологічна;
- в) договірна;
- г) матеріалістична теорія.

18. ЯКА З ТЕОРІЙ ПОХОДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ ПЕРЕДБАЧАЄ, ЩО ДЕРЖАВА ВИНИКЛА ДЛЯ КОНТРОЛЮ БІДНОГО НАСЕЛЕННЯ ЗАМОЖНИМИ ВЕРСТВАМИ ГРОМАДЯН:

- а) теорія насильства;
- б) патріархальна;
- в) договірна;
- г) матеріалістична теорія.

19. ЯКА З ТЕОРІЙ ПОХОДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ ПЕРЕДБАЧАЄ, ЩО ДЕРЖАВА ВИНИКЛА ЗА ВОЛЕЮ БОГА:

- а) теорія насильства;
- б) теологічна;
- в) патріархальна;
- г) матеріалістична теорія.

20. ЯКА З ТЕОРІЙ ПОХОДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ ПЕРЕДБАЧАЄ, ЩО ВЛАДА МОНАРХА ПОДІБНА ДО ВЛАДИ БАТЬКА НАД ДІТЬМИ:

- а) теорія насильства;
- б) теологічна;
- в) патріархальна;
- г) матеріалістична теорія.

21. ЯКІ З ВКАЗАНИХ ВІДНОСИН НЕ РЕГУЛЮЮТЬСЯ ПРАВОМ:

- а) прийом працівника на роботу;
- б) звільнення з державної служби;
- в) обіцянка кинути курити;
- г) урочиста присяга військовослужбовця.

22. ЯКІ З ВКАЗАНИХ ВІДНОСИН НЕ РЕГУЛЮЮТЬСЯ ПРАВОМ:

- а) обіцянка одружитися;
- б) укладення попереднього договору;
- в) складення протоколу про наміри;
- г) придбання квитка у театр.

23. ЯКІ З ВКАЗАНИХ ВІДНОСИН НЕ РЕГУЛЮЮТЬСЯ ПРАВОМ:

- а) перерахування коштів з державного у місцевий бюджет;
- б) надання грошової допомоги жебраку;
- в) спонсорська допомога лікарні;
- г) сплата податку на доходи фізичних осіб.

24. ЯКІ З ВКАЗАНИХ ВІДНОСИН НЕ РЕГУЛЮЮТЬСЯ ПРАВОМ:

- а) отримання грошей у борг в банку;
- б) отримання грошей у борг у іншого громадянина;
- в) передача синові коштів на витрати у школі;
- г) виділення місцевою радою коштів для закупівлі підручників у школи.

25. ЯКІ З ВКАЗАНИХ ВІДНОСИН НЕ РЕГУЛЮЮТЬСЯ ПРАВОМ:

- а) виплата авторської винагороди;
- б) виплата винагороди за виконану роботу;
- в) виплата боргу кредитору;
- г) повернення лопати, позиченої у сусіда.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Практичне завдання 1

Визначте, норми якої галузі права регулюють відносини, що виникають у наступних ситуаціях:

- громадянин Рігер звернувся у представництво України в Німеччині з проханням надати йому візу для транзитного проїзду через Україну;
- прокурор області здійснює контроль за виконанням обов'язків, покладених на міських прокурорів;
- пенсіонер Мартинов, звернувши увагу на те, що його сусід на дитячому майданчику влаштовує пікнік з алкогольними напоями, вимагав негайно його припинити;
- їдучи у тролейбусі, інвалід війни Петренко вимагав, щоб пасажир звільнив для нього місце призначене для інвалідів, і пояснив, що він має право, а пасажир юридично зобов'язаний перед ним;
- громадянка Вітченко винаймала квартиру для тимчасового проживання у родини Петренків;
- водія тролейбуса Вікторова була звільнено з роботи за перебування під час руху тролейбуса у нетверезому стані;

- робітники заводу звернулись до директора із вимогою укласти трудовий договір на підприємстві;
- неповнолітній кириченко вчинив розпиття пива у громадському місці;
- Коваленко і Снігірьов розбили каменем вікно у школі;
- подружжя Семененків вирішило розлучитися і поділити спільно нажите майно;
- Ковальчук вирішив зареєструватися в якості фізичної особи – підприємця;
- Лазаренко займався дрібним ремонтом побутової техніки на постійній основі.

Практичне завдання 2

Смірнов уклав трудову угоду з адміністрацією стадіону "Спартак", за якою його бригада зобов'язалася привести до належного порядку футбольне поле. Робота тривала 10 днів. Після закінчення роботи під час розрахунку Смірнов зажадав виплатити всім членам бригади винагороду за надурочні роботи. Адміністрація відмовилася, посилаючись на те, що хоч Смірнов і зазначався в договорі бригадиром, однак склад і навіть прізвища членів бригади в договорі не були вказані.

Питання: Норми якої галузі права регулюють вказані відносини?

Практичне завдання 3

Мале підприємство "Вест" уклало трудову угоду строком на шість місяців з гр. Яремчуком. За умовами цієї угоди Яремчук зобов'язався побудувати підприємству ремонтний бокс-гараж, за що підприємство зобов'язалося по закінченню робіт виплатити винагороду в розмірі 50 мінімальних заробітних плат.

Виконавши зумовлену роботу, Яремчук зажадав, щоб крім обумовленої винагороди йому виплатили компенсацію за невикористану відпустку і видали належним чином оформлену трудову книжку. Отримавши відмову, Яремчук звернувся до суду з позовною заявою про задоволення своїх вимог.

Питання: Норми якої галузі права регулюють вказані відносини?

Практичне завдання 4

Бригадир Семенов уклав з господарським товариством договір, за яким його бригада зобов'язувалася відремонтувати токарний верстат і вентиляцію цеху, вартість роботи була оцінена в 1000 гривень. Термін виконання - 1 місяць. Після закінчення роботи кооператив відмовився сплатити всю суму, посилаючись на низьку якість ремонту. Семенов звернувся до суду.

Питання: Норми якої галузі права регулюють вказані відносини?

РЕКОМЕНДОВА ЛІТЕРАТУРА:

1. Бандурка О. М. Теорія держави і права : підручник. Харків : Вид-во ХНУВС, 2018. 416 с.

2. Білозьоров Є. В., Гіда Є. О., Завальний А. М. Актуальні проблеми теорії держави та права : навч. посіб. Київ : ФОП О. С. Ліпкан, 2010. 260 с.
3. Бистрик Г. Механізм держави в системі сучасних теоретико-правових досліджень. *Юридична Україна*. 2013. № 10. С. 8 – 15
4. Білозьоров Є. В. Правозахисна функція держави: сутність та механізм здійснення в Україні : монографія. Київ : ФОП Кандиба Т. П., 2015. 168 с.
5. Бостан С. К. Поняття форми державного правління та її історичні типи. *Влада. Людина. Закон*. 2011. № 1. С. 25 – 26.
6. Бобровник С. В. Загальна теорія права. Нормативний курс : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 576 с.
7. Ведерніков Ю. А. Теорія держави і права : підручник. Дніпропетровськ : Вид-во ДДУВС, 2015. 458 с.
8. Віхров О. П. Теорія держави і права : курс лекцій : навч. посіб. Чернігів : Десна Поліграф, 2015. 303 с
9. Волинець В. В. Функції держави і правове забезпечення взаємодії із громадянським суспільством. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2013. Вип. 59. С. 16 – 23.
10. Грищук В. К. Негативна (ретроспективна) юридична відповідальність та її підстава. *Університетські наукові записки*. 2012. № 4. С. 5 – 13.
11. Гусаров С. Д. Теорія держави та права : навчальний посібник. Київ : Освіта України, 2017. 320 с.
12. Дімчогло М. І. Консолідація конституційних положень щодо інформаційних правовідносин у законодавстві. *Підприємництво, господарство і право*. 2012. № 6. С. 39 – 42.
13. Дімчогло М. І. Консолідація як вид систематизації інформаційного законодавства. *Правова інформатика*. 2012. № 1 (33). С. 15 – 24.
14. Дімчогло М. І. Онови теорії консолідації інформаційного законодавства. *Підприємництво, господарство і право*. 2012. № 5. С. 41 – 46.
15. Добробог Л. М. Підгалузь права і комплексна галузь права як елементи системи права: проблемні аспекти. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2014. Київ, 2011. С. 27 – 29.
16. Дроботов С. А. Функції права у розвитку демократичної і правової держави : монографія. Київ : Логос, 2012. 336 с.
17. Завальний А. М. Методологічні та теоретичні основи пізнання юридичних фактів : монографія. Київ : Вид-во Європейського ун-ту. 2011. 96 с.
18. Завальнюк В. В., Оборотов Ю. М., Дудченко В. В. Актуальні грані загальнотеоретичної юриспруденції : монографія. Одеса : Фенікс, 2012. 492 с.
19. Крестовська Н. М., Матвєєва Л. Г. Теорія держави і права : підручник, практикум, тести. Київ : Юрінком Інтер, 2020. 584 с.
20. Козюбра І. М., Погребняк С. П., Цельєв О. В. Загальна теорія права : підруч. Київ : Ваїте, 2015. 392 с.
21. Ковальський В. С. Охоронна функція права : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2010. 336 с.
22. Коник С. М. Державотворення як управлінська категорія. *Державне управління: теорія та практика*. 2012. № 2. С. 54 – 58.

23. Коталейчук С. П. Теорія держави та права : навч. посіб. для підгот. до держ. іспитів. Київ : КНТ, 2011. 560 с.
24. Кривицький Ю. В. Верховенство права як принцип діяльності міліції: перспективи закріплення та реалізації в умовах реформування МВС України. *Юридична Україна*. 2013. № 8. С. 8 – 13.
25. Кривицький Ю. В. Гуманізм як принцип діяльності міліції України: сучасний стан і перспективи реалізації. *Держава та регіони. Серія : Право*. 2012. № 3. С. 5 – 9
26. Мануйлов Є. М. Соціальна відповідальність особистості у правовій державі. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія : Філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2013. № 4. С. 3 – 8.
27. Мурашин О. Г. Загальна теорія держави і права : підруч. Київ : Ун-т «Україна», 2014. 561 с.
28. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник. Київ : Алерта, 2021. 528 с.
29. Шемшученко Ю. С., Оніщенко Н. М., Зайчук О. В. Національні тенденції та міжнародний досвід сучасного праворозуміння : монографія. Київ : Юридична думка, 2013. 480 с.

ТЕМА 2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

ПЛАН

- 2.1. Поняття і джерела конституційного права .
- 2.2. Загальні засади конституційного ладу України.
- 2.3. Права, свободи і обов'язки людини і громадянина.
- 2.4. Органи влади України.
 - 2.4.1. Верховна Рада України.
 - 2.4.2. Президент України.
 - 2.4.3. Кабінет Міністрів України.
 - 2.4.4. Верховний Суд України.
- 2.5. Органи місцевого самоврядування

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ:

1. ОСНОВНИМ ЗАКОНОМ УКРАЇНИ Є:

- а) Декларація про державний суверенітет України;
- б) Акт проголошення незалежності України;
- в) Конституція України;

г) Конституційний договір між Президентом і Верховною Радою України.

2. ЗАКОНОДАВЧИМ ОРГАНОМ ВЛАДИ В УКРАЇНІ Є:

- а) Президент України;
- б) Верховна Рада України;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) Верховний Суд України.

3. ВИЩИМ ОРГАНОМ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ Є:

- а) Президент України;
- б) Верховна Рада України;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) Верховний Суд України.

4. ГОЛОВОЮ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ Є:

- а) Президент України;
- б) Верховна Рада України;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) Верховний Суд України.

5. ВИЩИМ ОРГАНОМ СУДОВОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ Є:

- а) Президент України;
- б) Верховна Рада України;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) Верховний Суд України.

6. СТРОК ПОВНОВАЖЕНЬ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ СКЛАДАЄ:

- а) 5 років;
- б) 10 років;
- в) 15 років;
- г) 3 роки.

7. СТРОК ПОВНОВАЖЕНЬ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ СКЛАДАЄ:

- а) 5 років;
- б) 10 років;
- в) 15 років;
- г) 3 роки.

8. ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ:

- а) судами загальної юрисдикції;
- б) органами виконавчої влади;
- в) правоохоронними органами;
- г) судами незалежно від юрисдикції.

9. ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ СКЛАДАЄТЬСЯ З:

- а) 300 народних депутатів;
- б) 450 народних депутатів;
- в) 100 народних депутатів;
- г) 150 народних депутатів.

10. МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ:

- а) місцевими державними адміністраціями;
- б) міськими, районними і сільськими радами;
- в) місцевими радами та головами державних адміністрацій;

г) місцевими судами.

11. КОЛИ БУЛА ПРИЙНЯТА КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ:

- а) 28 червня 1996 року;
- б) 28 липня 1996 р.;
- в) 28 серпня 1997 р. ;
- г) 24 серпня 1991 р.

12. В ЯКІЙ ВІДПОВІДІ НАЗВАНИЙ ОBOB'ЯЗKOBИЙ СТРУКТУРНИЙ ЕЛЕМЕНТ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВОВІДНОСИН ?

- а) суб'єкти (учасники);
- б) правові норми;
- в) джерела;
- г) особа, яка підлягає відповідальності.

13. У ВІДПОВІДЯХ ПІД ЯКИМИ НОМЕРАМИ ПРАВИЛЬНО ВКАЗАНІ ОЗНАКИ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ:

- а) закріплення основних прав людини у Конституції та інших законах;
- б) високозначуще становище судових органів;
- в) суверенітет;
- г) режим законності;
- д) взаємовідповідальність особи та держави.

14. СКІЛЬКИ ОБЛАСТЕЙ В УКРАЇНІ:

- а) 19;
- б) 24;
- в) 32;
- г) 28.

15. СПЕЦІАЛЬНИЙ СТАТУС МАЮТЬ МІСТА УКРАЇНИ:

- а) Одеса;
- б) Севастополь;
- в) Київ;
- г) Львів.

16. АВТОНОМНА РЕСПУБЛІКА КРИМ Є:

- а) автономною і суверенною;
- б) незалежною;
- в) офіційною і загально визнаною частиною РФ;
- г) невід'ємною складовою частиною України.

17. КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ НЕ МОЖЕ БУТИ ЗМІНЕНА:

- а) в умовах надзвичайного стану;
- б) в умовах воєнного стану;
- в) під час масових заворушень;
- г) правильним є все.

18. ДЛЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ ХАРАКТЕРНА НАЯВНІСТЬ:

- а) тільки імперативних норм;
- б) тільки диспозитивних норм;
- в) норм заохочення;
- г) імперативних і диспозитивних норм.

19. НАЗВІТЬ ВЛАСТИВОСТІ КОНСТИТУЦІЇ:

- а) особливий порядок захисту;
- б) основа правової системи;
- в) верховенство права;
- г) ідеологічний і стабілізуючий вплив.

20. ВИЗНАЧТЕ, ЩО З НИЖЧЕНАВЕДЕНОГО Є ДЖЕРЕЛОМ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ:

- а) статут політичної партії;
- б) Конституція АРК;
- в) Акт проголошення незалежності України;
- г) правовий звичай
- д) теорія політичного лібералізму.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ:

Практичне завдання 1.

У Верховну Раду України внесений законопроект про зміни до розділу I Конституції України. Законопроект внесений від імені 226 народних депутатів України. **Питання:** Чи повинна Верховна Рада України розглядати цей законопроект?

Практичне завдання 2.

Не зібравши необхідну кількість голосів народних депутатів України для зміни Конституції України, деякі депутати поставили питання про зміну Конституції України через всеукраїнський референдум. **Питання:** Чи є така вимога законною?

Практичне завдання 3.

У країні X введено посаду президент, яка за конституцією передається у спадок. **Питання:** Чи є така країна президентською республікою?

Практичне завдання 4.

Громадянин Іванов у день виборів Президента України перебував у службовому відрядженні, де звернувся до виборчої комісії з проханням надати можливість проголосувати не за місцем своєї реєстрації. **Питання:** Чи повинна виборча комісія видати бюлетень?

Практичне завдання 5.

У зв'язку з від'їздом за кордон громадянин України Іваненко видав довіреність громадянину України Петренку на право голосування замість нього на виборах Президента України. Петренко показав цю довіреність дільничній виборчій комісії. **Питання:** Як слід вчинити дільничній виборчій комісії?

Практичне завдання 6.

У день виборів Президента України громадянин Іваненко, звернувшись до дільничної виборчої комісії не виявив свого прізвища в списках виборців. У

зв'язку з цим, він надіслав письмову заяву голові дільничної виборчої комісії з проханням внести його до списків. **Питання:** Які дії повинен вчинити голова дільничної виборчої комісії?

Практичне завдання 7.

Невиліковний онкологічно хворий Зав'ялов перебуваючи у Хоспісі, звернувся до лікаря з проханням ввести йому спеціальний медичний препарат, який призведе до його смерті. Своє клопотання Зав'ялов пояснив постійним неймовірним болем по всьому тілу, який викликаний онкологічною хворобою. Після письмового підтвердження, що дані дії виконуються лікарем за бажанням хворого, медичний працівник погодився це зробити та ввів у організм Зав'ялова спеціальний знеболювальний медичний препарат, який призвів до його смерті.

Питання: Що таке евтаназія, та які Ви можете назвати її форми? Чи було у даному випадку порушено право людини на її життя, гарантоване ст. 27 Конституції України?

Практичне завдання 8.

За участь у студентському страйку студент Іваненко був викликаний до деканату, де йому поставили запитання, зокрема, щодо його партійної належності. Студент відмовився відповідати на питання, оскільки не розумів з якою метою воно було поставлене та наголосив, що це суперечить чинному законодавству. У свою чергу декан зазначив, що його просять відповісти на це запитання виключно з метою складання офіційної звітності на підставі єдиної форми, затвердженої у цьому навчальному закладі, та показав студентові форму, в якій була графа про партійну належність студентів, у тому числі.

Питання: Чи мають право студенти брати участь у студентських та інших страйках без дозволу деканату?

Практичне завдання 9.

Під час голосування у Верховній Раді України за прийняття законопроекту «Про основи ринку природного газу» проголосувало 245 народних депутатів. Закон було направлено на підпис Президенту, який повернув його до парламенту із власними зауваженнями.

Питання: яким чином повинен діяти парламент далі?

Практичне завдання 10.

У Верховній Раді України було сформовано коаліцію депутатських фракцій в обсязі 223 народні депутати. Президент вніс до парламенту кандидатуру прем'єр-міністра, який був запропонований фракцією народних депутатів «Доля». **Питання:** чи законні рішення і дії органів влади?

Практичне завдання 11.

Під час формування коаліції депутатів у Верховній Раді України було створено об'єднання депутатів у кількості 253 особи. Дане об'єднання висунуло кандидата в прем'єр-міністри і направило його Президенту. Далі Президент

України висунув дану кандидатуру на посаду голови уряді і також запропонував кандидатури міністрів економіки, зовнішні і внутрішніх справ.

Питання: чи законні рішення і дії органів влади?

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Акт проголошення незалежності України: прийнятий Верховною Радою України 24 серпня 1991. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12#Text>

2. Афанасьєва М. В., Бальцій Ю. Ю. Конституційне право України: прагматичний курс : навч. посіб. Одеса : Юрид. літ., 2017. 256 с.

3. Боняк В. О., Завгородній В. А. Конституційне право України : навч. посібник. Дніпропетровськ : Дніпр. держ. ун-т внутр. справ, 2013. 296 с.

4. Барабаш Ю. Г., Слінько Т. М. Конституційне право України : навч. посіб. Харків : Право, 2016. 345 с.

5. Демків Р. Я. Конституційне право України : курс лекцій. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 332 с.

6. Декларація про державний суверенітет України : прийнята Верховною Радою Української РСР 16 липня 1990 р. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>

7. Декларація прав національностей України: Прийнята Верховною Радою України 1 листопада 1991 року. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1771-12#Text>

8. Конституція України : Основний закон України від 28 червня 1996 року. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254/96-80#Text>

9. Нестерович В. Ф. Виборче право України : підручник. Київ : Вид-во «Ліра-К», 2017. 503 с.

10. Нестерович В. Ф. Практикум з Конституційного права України. Київ : Вид-во «Ліра-К», 2018. 639 с.

11. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 року № 794-VII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>

12. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21 травня 1995 року № 280/97-ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>

13. Про Конституційний Суд України : Закон України від 13 липня 2017 року № 2136-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>

14. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09 квітня 1999 року № 586-XIV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>

15. Про комітети Верховної Ради України : Закон України від 04 квітня 1995 року № 116/95-ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-вр#Text>

16. Про правонаступництво України: Закон України від 12 вересня 1991 року. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1543-12#Text>

17. Серьогін В. О. Право на недоторканість приватного життя у конституційно-правовій теорії : монографія. Харків : ФІНН, 2010. 608 с.

18. Сухонос В. В. Монархія як державна форма: історико-теоретичний та конституційно-правовий аспекти : монографія. Суми : Мрія-1, 2010. 368 с.

19. Федоренко В. Л. Конституційне право України : підручник. Київ : Вид-во «Ліра-К», 2016. 615 с.

20. Циверенко Г. П. Народне волевиявлення в Україні : навч. посіб. Київ : КНТ, 2012. 144 с.

21. Шаповал В. М. Конституційне право зарубіжних країн: академічний курс. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 461 с.

22. Шаптала Н. К. Конституційне право України : навч. посіб. Запоріжжя : Дике Поле, 2012. 479 с.

ТЕМА 3. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

3.1. Загальна характеристика цивільного права та цивільних правовідносин.

3.2. Суб'єкти цивільних правовідносин.

3.3. Об'єкти цивільних правовідносин.

3.4. Правочини. Представництво. Довіреність.

3.5. Строки і терміни. Позовна давність.

3.6. Загальна характеристика права власності та інші речові права.

3.7. Зобов'язання у цивільному праві. Цивільно-правові договори.

3.8. Цивільно-правова відповідальність.

3.9. Основи спадкового права.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ:

1. ПРАВО ВЛАСНОСТІ – це(дайте визначення)

2. ОСНОВНИМ ДЖЕРЕЛОМ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА є:

а) Господарський кодекс України;

б) Цивільний кодекс України;

в) Конституція України;

г) Сімейний кодекс України.

3. ПРАВО ВЛАСНОСТІ СКЛАДАЄТЬСЯ З:

а) право володіння, право користування і право викидання;

- б) приватної, часткової і комунальної власності;
- в) індивідуальної і колективної власності;
- г) право володіння, право користування і право розпорядження.

4. ДОГОВІР – ЦЕ (дайте визначення)

5. УГОДА, ЩО ПОЄДНУЄ НОРМИ КІЛЬКОХ ДОГОВОРІВ, МАЄ НАЗВУ:

- а) консенсуальний;
- б) реальний;
- в) змішаний;
- г) попередній.

6. ДОГОВІР, ЯКИЙ МІСТИТЬ НАМІР ПРО ДОСЯГНЕННЯ ДОМОВЛЕНОСТІ У МАЙБУТНЬОМУ, МАЄ НАЗВУ:

- а) консенсуальний;
- б) реальний;
- в) змішаний;
- г) попередній.

7. ОБ'ЄКТАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ Є:

- а) художні твори;
- б) комп'ютерні програми;
- в) екологічні об'єкти;
- г) винаходи.

8. ОБ'ЄКТАМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА Є:

- а) грошові кошти, цінні папери, тварини;
- б) тіло та органи людини, речі, майно;
- в) зброя, речі, художні твори;
- г) наркотичні і психотропні речовини.

9. СПІЛЬНА СУМІСНА ВЛАСНІСТЬ – ЦЕ:

- а) власність членів родини на квартиру у рівних або нерівних частках;
- б) власність подружжя у рівних частках;
- г) підприємницька власність;
- д) власність із міжнародним елементом.

10. ЗАСОБОМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ Є:

- а) правочин;
- б) завдаток;
- в) гарантія;
- г) обіцянка.

11. ФІЗИЧНА ОСОБА НАБУВАЄ ЦИВІЛЬНОЇ ПРАВОЗДАТНОСТІ З:

- а) з моменту народження;
- б) з 18 років;
- в) з моменту вступу у шлюб;
- г) з 21 року.

12. ФІЗИЧНА ОСОБА НАБУВАЄ ЦИВІЛЬНОЇ ДІЄЗДАТНОСТІ З:

- а) з моменту народження;
- б) з 18 років;
- в) з моменту вступу у шлюб;
- г) з 21 року.

13. ЮРИДИЧНА ОСОБА НАБУВАЄ ЦИВІЛЬНОЇ ДІЄЗДАТНОСТІ З:

- а) з моменту державної реєстрації;
- б) з моменту укладення першого договору;
- в) з моменту отримання ліцензії;
- г) з моменту комплектування штату.

14. ФІЗИЧНА ОСОБА ВИЗНАЄТЬСЯ НЕДІЄЗДАТНОЮ ВНАСЛІДОК:

- а) систематичного зловживання алкогольними напоями;
- б) хронічного психічного захворювання;
- в) тимчасового психічного розладу;
- г) притягнення до кримінальної відповідальності.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Практичне завдання 1

Малолітня Наталія, 2000 р. народження, прийшла у магазин побутової та аудіо- /відео- техніки та звернулася до продавця з метою придбання цифрового фотоапарату вартістю 1200 грн. Продавець запитав Наталію про її вік та походження грошей. Не отримавши чіткої відповіді, продавець порадив Наталії завітати до магазину разом з її батьками.

Питання: які угоди і за яких умов має право укладати малолітня особа? (ст. 31 ЦК України)

Практичне завдання 2

17-річний Леонід, який у вільний від навчання час працює продавцем, вирішив придбати у свого знайомого автомобіль ВАЗ-2106, 1983 р. випуску. Водночас, нотаріус для посвідчення угоди забажав отримати письмову згоду батьків Леоніда на укладення цієї угоди. Леонід пояснив, що автомобіль не новий, коштує недорого, гроші на його придбання він заробив сам і має право ними розпоряджатися.

Питання: чи правомірна відмова нотаріуса у посвідченні угоди купівлі/продажу? (ст. 32 ЦК України)

Практичне завдання 3

19-річний Володимир, 15-річний Олег та 13-річний Роман увечері розбили вікно у квартирі подружжя Іванових на 1-му поверсі багатоквартирного житлового будинку. Особистості винуватців були встановлені міліцією. Окрім питання про порушення кримінальної справи, виникла необхідність відшкодувати шкоду, заподіяну групою підлітків. Володимир навчається в інституті та працює нічним сторожем, неповнолітній Олег навчається у школі та увечері працює вантажником, малолітній Роман ніде не працює.

Питання: яким чином повинна бути компенсована шкода, завдана винуватцями? (ст. ст. 33, 34 та 1179 ЦК України)

Практичне завдання 4

Гр-ка Колесніченко подала позов до суду про визнання свого чоловіка обмежено дієздатним, мотивуючи це тим, що її чоловік зловживає спиртними напоями, чим ставить родину у скрутне матеріальне становище. Натомість гр-нин Колесніченко заперечував проти позову, стверджуючи, що він не перебуває на обліку в наркологічному або психо-неврологічному диспансері, до адміністративної відповідальності за вживання спиртних напоїв в громадському місці не притягався, злочинів не вчиняв, заробляє нормально, а тому може дозволити собі іноді й випити. Також гр-нин Колесніченко подав зустрічний позов про розірвання шлюбу.

Питання: за яких підстав дієздатність особи може бути обмежена? (ст. 36 ЦК України)

Практичне завдання 5

Під час судового засідання за позовом ПАТ «ПроКредитБанк» до Приватного підприємства «Якір» про стягнення боргу за кредитним договором представник Банку заявив вимогу про звернення стягнення на майно генерального директора ПП «Якір» Семенченко, який є також і засновником цього приватного підприємства. Представник Банку наголошував на тому, що коштів на поточному рахунку ПП «Якір» буде недостатньо для повернення всієї суми боргу, а тому повертати ту суму, якої не вистачає, повинен власник ПП «Якір» Семенченко.

Питання: чи повинен власник приватного підприємства нести відповідальність своїм особистим майном за боргами підприємства? (ст. 96 ЦК України).

Практичне завдання 6

Двоє фізичних осіб вирішили створити товариство з обмеженою відповідальністю, подавши всі необхідні документи до державної адміністрації. Але працівник органу реєстрації відмовив їм, посилаючись на ст. 63 Закону України "Про господарські товариства", згідно з якою наглядова рада, що утворюється зборами учасників товариства з їх числа, повинна налічувати не менше трьох осіб.

Питання: 1. Які документи подаються для державної реєстрації товариства з обмеженою відповідальністю?

2. Чи правомірна відмова працівника держадміністрації? Якою повинна бути мінімальна кількість учасників товариства з обмеженою відповідальністю?

Практичне завдання 7

Громадянин Петров вирішив заснувати приватне підприємство. Державна адміністрація, до якої звернувся Петров з необхідними документами, відмовила в реєстрації підприємства посилаючись на недостатність розміру статутного фонду, передбаченого установчими документами підприємства. Петров не

погодився і звернувся до суду із заявою про спонукання державної адміністрації здійснити реєстрацію приватного підприємства.

Питання:

1. Які обов'язкові реквізити статуту приватного підприємства?
2. Чи визначений діючим законодавством мінімальний розмір статутного фонду приватного підприємства? Чи потрібний взагалі статутний фонд підприємству?

Практичне завдання 8

Гр. К. під час прогулянки вулицею знайшов гаманець, в якому було 500 грн. Гаманець із грошима гр. К. привласнив собі і витратив.

Питання: Чи правильно і чи законно вчинив гр. К.?

Практичне завдання 9

Гр. Л. побудував будинок на своїй дачній ділянці та звернувся до суду для узаконення самочинного будівництва.

Питання: Чи може гр. Л. оформити своє право власності на даний будинок?

Практичне завдання 10

Гр. С., побачивши, що у дворі його багатопверхового будинку місяцями стоїть автомобіль ВАЗ-2106, яким ніхто не користується, вирішив заволодіти ним.

Питання: Чи правильно і чи законно вчинив гр. С.?

Практичне завдання 11

Під час поділу майна між подружжям Коваленків виникло питання щодо приналежності телевізора, придбаного під час шлюбу. Чоловік стверджував, що телевізор придбав за рахунок коштів, які йому подарували батьки. А дружина стверджувала, що цей телевізор був придбаний за рахунок зарплати чоловіка.

Питання: Кому належить телевізор?

Практичне завдання 12

У власності гр. Таранова перебувало 2/3 1-кімн. квартири, а 1/3 – у власності його вітчима. Гр. Таранов вирішив примусово викупити 1/3 частини 1-кімн. квартири за судовим рішенням, але вітчим проти такого судового рішення заперечував, вказуючи, що іншого житла у м. Харкові він немає, а переїздити у передмістя не збирається.

Чи повинен суд задовольнити вимогу Таранова про примусовий викуп 1/3 квартири, що належить його вітчиму?

Практичне завдання 13

Визначте, який різновид права власності має місце у наведених нижче випадках:

1. Гр. Жукову належить автомобіль «Тойота».

2. Подружжю Петренків належить 2-поверховий житловий будинок.
3. Братам Тарасенкам та їх матері належить по 1/3 частці у праві власності на квартиру.
4. Комунальне підприємство «Міськелектротранс».
5. Державне підприємство «Завод ім. Малишева».

Практичне завдання 14

До суду звернувся гр-н Петров з позовною заявою до гр-ки Іванової з вимогою стягнути з відповідачки подвійну суму переданого завдатку. Із матеріалів справи виявилось, що 1 липня 1999 р. позивач та відповідачка уклали письмову угоду, у відповідності з якою відповідачка в термін до 1 жовтня 1999 р. зобов'язана була прийняти спадщину (жилий будинок), що залишилася після її батька, оформити всі необхідні документи на будинок та не пізніше вказаного в угоді терміну продати позивачу вказаний будинок. Після підписання угоди позивач видав відповідачці суму у розмірі 10 000 грн., що було оформлене розпискою у присутності свідків. В розписці було вказано, що гр-ка Іванова отримала вказану суму в якості завдатку за будинок, який згодом буде нею проданий. Загальна вартість будинку встановлювалася у розмірі 20 000 грн. Проте договір купівлі-продажу будинку так і не був укладений, у зв'язку з чим гр-н Петров звернувся до суду з вимогою стягнути з відповідачки подвійну суму завдатку.

Питання: Вирішіть справу.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Братель О. Г., Пилипенко С. А. Цивільне право України : навч. посіб. Київ : Вид. О. С. Ліпкан, 2010. 256 с.
2. Бошицький Ю. Л., Яшарова М. М. Правове регулювання службового винахідництва: проблеми теорії та практики : монографія. Київ: Європейський ун-т, 2012. 260 с.
3. Бояр А. О. Основи інтелектуальної власності : навч. посіб. Луцьк : ВНУ ім. Л. Українки, 2010. 268 с.
4. Бичкова С. С. Цивільний процесуальний правовий статус осіб, які беруть участь у справах позовного провадження: монографія. Київ: Атіка, 2011. 419 с.
5. Вавженчук С. Я. Договірне право : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2011. 584 с.
6. Гетьман А. П. Договір як універсальна правова конструкція : монографія. Харків : Право, 2012. 432 с.
7. Давидова І. В. Правочини та їх недійсність в інформаційному суспільстві: теорія і практика : монографія. Одеса : Юридична література, 2018. 368 с.
8. Дудченко В. В., Кізлова О. С. Аналогія права за цивільним законодавством України : монографія. Одеса : Юрид. літ., 2018. 184 с.
9. Ісаєв А. М. Договір дарування за Цивільним кодексом України : монографія. Харків : Дьякопенко, 2010. 224 с.

10. Іолкін Я. О. Торговельні марки в Україні та Європейському Союзі : монографія. Київ : НДІ ІВ НАПрНУ : Лазурит-Поліграф, 2011. 140 с.
11. Каплун І. П., Колісніченко Е. В., Папченко А. А. Інтелектуальна власність : навч. посібник : у 2 ч. Суми : СумДУ, 2010. 156 с.
12. Кройтор В. А., Кухарев О. Є., Ткалич М. О. Цивільне право України : навчальний посібник у 2-х частинах. Запоріжжя, 2016. 284 с.
13. Лукасевич-Крутник І. С. Договір підряду на проведення проектних та пошукових робіт : монографія. Тернопіль : Економічна думка, 2012. 178 с.
14. Нестерцова-Собкарь О. В., Аксютіна О. В., Косяченко К. Е. Цивільне право України. Практикум. Загальна частина : підручник. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. 232 с.
15. Остапович Г. М. Інтелектуальна власність : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2012. 455 с.
16. Орел М. В., Калашник О. М. Цивільне права та процес : навчальний посібник. Харків : Вид-во «Право», 2021. 423 с.
17. Парасюк В. М., Грабар Н. М. Цивільне право України в схемах: навчальний посібник. Львів: «Ліга Прес», 2014. 700 с.
18. Пучковська І. Й. Неустойка, порука, гарантія, завдаток, застава та притримання як способи захисту прав кредитора в договірному зобов'язанні : навч. посіб. Харків : ФІНН, 2013. 144 с.
19. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року № 435-IV. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
20. Чорнооченко С. І. Договірне право України у схемах і таблицях. Запоріжжя : Запоріз. нац. ун-т, 2011. 504 с.
21. Швидка В. Г. Захист цивільних прав фізичних та юридичних осіб при розірванні договору найму (оренди) житла : монографія. Одеса: Фенікс, 2017. 196 с.
22. Чанишева А. Р. Зміст зобов'язальних відносин: проблеми теорії та практики: монографія. Одеса: Юридична література, 2017. 476 с.
23. Харитонов Є. О., Голубєва Н. Ю. Зобов'язальне право України : підручник. Київ : Істина, 2011. 848 с.
24. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. Приватне право як концепт. Том І. Витоки. Одеса: Фенікс, 2018. 556 с.
25. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. Приватне право як концепт. Том І. Витоки. Одеса: Фенікс, 2018. 556 с.
26. Харитонов Є. О., Харитонova О. І., Некіт К. Г. Права приватної особи в умовах пандемії COVID-19: проблеми здійснення і захисту: монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 404 с.

ТЕМА 4. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТРУДОВОГО ПРАВА УКРАЇНИ

- 4.1. Правові засади регулювання трудових відносин в Україні.
- 4.2. Суб'єкти трудового права.
- 4.3. Поняття і укладення трудового договору.
- 4.4. Припинення трудового договору.
- 4.5. Робочий час та час відпочинку.
- 4.6. Оплата праці.

ТЕСТОВІ ПИТАННЯ:

1. ТРУДОВЕ ПРАВО РЕГУЛЮЄ ПРАВОВІДНОСИНИ, ПОВ'ЯЗАНІ З:

- а) прийомом на державну службу;
- б) прийомом на роботу;
- в) виконанням робіт за договором підряду;
- г) виконанням геологічних робіт.

2. КОЛЕКТИВНИЙ ДОГОВІР РЕГУЛЮЄ ВІДНОСИНИ МІЖ:

- а) працівниками підприємства і державою;
- б) працівниками підприємства і роботодавцем;
- в) контролюючими органами і підприємцями;
- г) військовослужбовцями і командуванням.

3. ТРИВАЛІСТЬ РОБОЧОГО ЧАСУ СКЛАДАЄ:

- а) 40 годин на тиждень;
- б) 48 години на тиждень;
- в) 8 годин у день;
- г) необмежено.

4. ТРИВАЛІСТЬ ЩОРІЧНОЇ ОСНОВНОЇ ВІДПУСТКИ СКЛАДАЄ:

- а) 30 календарних днів;
- б) 24 календарних днів;
- в) 14 робочих днів;
- г) 21 робочий день.

5. ОПЛАТА ПРАЦІ НЕ МОЖЕ БУТИ МЕНШОЮ, НІЖ:

- а) мінімальний прожитковий мінімум;
- б) мінімальна заробітна плата;
- в) неоподатковуваний мінімум доходів громадян;
- г) податкова соціальна пільга.

6. ТРИВАЛІСТЬ ВИПРОБУВАЛЬНОГО СТРОКУ ДЛЯ СПЕЦІАЛІСТІВ ПОВИННА СКЛАДАТИ:

- а) не більше 14 днів;
- б) один місяць, але не більше трьох місяців;
- в) три місяці;
- г) 25 календарних днів.

7. НЕПОВНИЙ РОБОЧИЙ ЧАС МОЖЕ БУТИ ВСТАНОВЛЕНО:

- а) на прохання будь-якого працівника;
- б) за наказом директора;
- в) на прохання жінки, яка має двох або більше дітей;
- г) у випадку простою.

8. СКОРОЧЕНИЙ РОБОЧИЙ ЧАС ВСТАНОВЛЮЄТЬСЯ ДЛЯ:

- а) на прохання будь-якого працівника;
- б) для певних професій у зв'язку із виконанням особливих видів робіт;
- в) на прохання жінки, яка має двох або більше дітей;
- г) у випадку простою.

9. У РАЗІ ЗАВДАННЯ ШКОДИ МАЙНУ ПІДПРИЄМСТВА ПРАЦІВНИКИ НЕСУТЬ:

- а) дисциплінарну відповідальність;
- б) матеріальну відповідальність;
- в) юридичну відповідальність;
- г) історичну відповідальність.

10. ДИРЕКТОР НЕ МАЄ ПРАВА ЗВІЛЬНИТИ ПРАЦІВНИКА У РАЗІ:

- а) прогулу;
- б) хвороби;
- в) скорочення штатів;
- г) невідповідності займаній посаді.

11. ЯКА МАКСИМАЛЬНА ТРИВАЛІСТЬ НАДУРОЧНИХ РОБІТ ПРОТЯГОМ РОКУ:

- а) 200 годин;
- б) 150 годин;
- в) 120 годин;
- г) 100 годин.

12. ЯКИЙ ДОКУМЕНТ РОБОТОДАВЕЦЬ НЕ МАЄ ПРАВА ВИМАГАТИ ВІД ПРАЦІВНИКА ПРИ ПРИЙНЯТТІ НА РОБОТУ:

- а) трудова книжка;
- б) довідка про вагітність;
- в) документ про освіту;
- г) документ про стан здоров'я.

13. СКІЛЬКИ ПОВИННА ТРИВАТИ ВІДСУТНІСТЬ НА РОБОТІ, ЩОБ ВВАЖАТИСЯ ПРОГУЛОМ:

- а) 2 дня поспіль;
- б) 3 години протягом робочого дня;
- в) п'ять годин на тиждень;
- г) три дні поспіль.

14. СКІЛЬКИ ПОВИННА ТРИВАТИ ВІДПУСТКА У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ВАГІТНІСТЮ І ПОЛОГАМИ:

- а) 70 днів до родів і 70 днів після;
- б) 70 днів до родів і 56 днів після;
- в) 30 днів до родів і 45 після родів;
- г) 56 днів до родів і 40 днів після родів.

15. ПРОТЯГОМ РОКУ ТРИВАЛІСТЬ ВІДПУСТКИ БЕЗ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ МОЖЕ ТРИВАТИ ДО:

- а) 10 календарних днів;
- б) 30 календарних днів;
- в) 15 календарних днів;
- г) необмежено.

16. СОЦІАЛЬНІ ГАРАНТІЇ ПРАЦІВНИКАМ РОБОТОДАВЦІ ПОВИННІ НАДАВАТИ:

- а) тільки у державних і комунальних підприємствах;
- б) на всіх підприємствах України;
- в) за домовленістю із роботодавцем;
- г) тільки під час проходження державної служби.

17. ЗА ЯКОЮ ДОДАТКОВОЮ ПІДСТАВОЮ МОЖЕ БУТИ ЗВІЛЬНЕНО ПРАЦІВНИКА, ЯКИЙ ВИКОНУЄ ВИХОВНІ ФУНКЦІЇ:

- а) вчинення злочину;
- б) прогул;
- в) тривала хвороба;
- г) вчинення аморального проступку.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ:

Практичне завдання 1.

Смірнов уклав трудову угоду з адміністрацією стадіону "Спартак", за якою його бригада зобов'язалася привести до належного порядку футбольне поле. Робота тривала 10 днів. Після закінчення роботи під час розрахунку Смірнов зажадав виплатити всім членам бригади винагороду за надурочні роботи. Адміністрація відмовилася, посилаючись на те, що хоч Смірнов і зазначався в договорі бригадиром, однак склад і навіть прізвища членів бригади в договорі не були вказані.

Питання:

1. Як вирішити спір між Смірновим і адміністрацією стадіону?
2. Яка природа відносин, що виникли?

Практичне завдання 2

Мале підприємство "Вест" уклало трудову угоду строком на шість місяців з гр. Яремчуком. За умовами цієї угоди Яремчук зобов'язався побудувати підприємству ремонтний бокс-гараж, за що підприємство зобов'язалося по закінченню робіт виплатити винагороду в розмірі 50 мінімальних заробітних плат.

Виконавши зумовлену роботу, Яремчук зажадав, щоб крім обумовленої винагороди йому виплатили компенсацію за невикористану відпустку і видали належним чином оформлену трудову книжку. Отримавши відмову, Яремчук звернувся до суду з позовною заявою про задоволення своїх вимог.

Питання:

1. У яких відносинах з МП "Вест" перебував Яремчук ?

2. Визначте підвідомчість спору?
3. Чи підлягають задоволенню вимоги Яремчука?

Практичне завдання 3

Бригадир Семенов уклав з господарським товариством договір, за яким його бригада зобов'язувалася відремонтувати токарний верстат і вентиляцію цеху, Вартість роботи була оцінена в 1000 гривень. Термін виконання - 1 місяць. Після закінчення роботи кооператив відмовився сплатити всю суму, посилаючись на низьку якість ремонту. Семенов звернувся до суду.

Питання: Яким законодавством повинен керуватися суд, вирішуючи цю справу?

Практичне завдання 4

На одному з підприємств м. Чернівці дирекція підготувала проект нового колективного договору. Після його розгляду на засіданні профкому проект був винесений на загальні профспілкові збори, де і був затверджений, а наказом по підприємству введений в дію. Прохання ради трудового колективу розглянути проект на загальних зборах трудового колективу було відхилено, оскільки, як пояснив голова профкому, профспілкові збори і загальні збори трудового колективу - це одні й ті самі люди.

Питання: Дайте юридичну оцінку діям власника, профкому і ради трудового колективу.

Практичне завдання 6

Працівники механічного цеху судноремонтного заводу звернулися в юридичну консультацію за роз'ясненням. Начальник цеху оголосив, що у зв'язку з ремонтними роботами в цеху протягом місяця працівники не будуть забезпечені роботою. Перевести їх на інші робочі місця немає можливості, Адміністрація заводу на цей період запропонувала працівникам написати заяви про відпустку без збереження заробітної плати. Працівники ж вважають, що оплата за цей період повинна проводитися за правилами ст. 113 КЗпП України, що передбачає порядок оплати часу простою.

Однак адміністрація на вимоги працівників відповіла відмовою, мотивуючи її тим, що в колективному договорі на 1998 рік передбачений порядок надання відпусток без збереження заробітної плати, у тому числі і на період простою.

Питання:

1. Дайте своє рішення.
2. Як може бути вирішено в колективному договорі питання про порядок надання відпусток без збереження заробітної плати у разі простою підприємства?

Практичне завдання 7

Рішенням правління колективного підприємства (КП) "Трикотаж" за появу на роботі в нетверезому стані було звільнено з роботи бухгалтера

Антонову, яка працювала за трудовим договором, а нормувальника Свиридова – співвласника – з цієї самої причини було переведено на нижче оплачувану роботу терміном на три місяці.

Обидва працівники звернулися з позовом до суду з проханням захистити їхні права. При цьому Антонова посилалася на те, що у Правилах внутрішнього розпорядку колективного підприємства не передбачено підстав звільнення з роботи, а Свиридов вважав, що хоч в останніх і містяться норми про "переведення на нижчеоплачувану роботу на термін до 3-х місяців", однак ця норма суперечить трудовому законодавству, яке не передбачає такого дисциплінарного стягнення.

Питання:

1. Зробіть правовий аналіз наведених фактів.
2. Сформулюйте правові питання, що вимагають рішення в даному спорі. Відповідь обґрунтуйте посиланням на законодавчі акти.

Практичне завдання 8

Зварник Олексєєв систематично порушував трудову дисципліну, грубо ставився до товаришів по роботі. Розглянувши справу Олексєєва, трудовий колектив бригади виніс рішення: "За неодноразове порушення трудової дисципліни, етичних норм поведінки поставити перед директором питання про звільнення Олексєєва з роботи".

Питання:

1. Чи законне рішення трудового колективу бригади?
2. Чи зобов'язаний директор підприємства виконати рішення бригади?

Практичне завдання 9

Генеральний директор Державного виробничого об'єднання "Автосервіс" вирішив укласти контракт з гр. Гринько про його роботу на посаді директора філіалу, яке входить до складу об'єднання. Рада трудового колективу заперечила проти такої кандидатури. Генеральний директор ВО поставив ряд запитань юрисконсульту.

Питання:

1. Чи потрібно узгоджувати контракт з профкомом?
2. Чи має юридичне значення думка ради трудового колективу?
3. Чи може в цій ситуації бути підписаний контракт?

Практичне завдання 10

У колективному договорі заводу було записано: "Інженерно-технічні працівники, помічники майстрів і слюсарі-наладники зобов'язані приходити на роботу за 30 хвилин до початку зміни і залишати роботу через 20 хвилин після зміни. У цей час готується обладнання і готуються завдання для робітників, Компенсація за зайвий пророблений час надається у відповідності з чинним законодавством".

Питання: Чи законні подібні умови колективного договору? Який зміст колективного договору?

Практичне завдання 11

У зв'язку з необхідністю завершення укладання асфальту при ремонті швидкісної траси начальник дільниці шляховиків віддав розпорядження залишатися всім робітникам на роботі до повного укладання привезеного асфальту. Через це встановлена тривалість робочого дня праці робітників перевищила три години. Працівники поцікавилися у начальника, як буде компенсована така переробка. Начальник дільниці відповів, що оскільки асфальт було привезено з порушенням встановленого часу його підвезення, а робітники деякий час протягом робочого дня не працювали, тому ніяка компенсація за додаткові години роботи працівникам не може бути виплачена.

Робітники звернулися до КТС із заявою про оплату надурочної роботи.

Питання: Яким повинне бути рішення КТС?

Практичне завдання 12

Лазарева працювала економістом у СП «Юган». Після закінчення восьми місяців роботи їй була надана відпустка згідно з графіком відпусток. Однак в оплаті відпустки, на яку розраховувала Лазарева, їй було відмовлено. Адміністрація мотивувала відмову тим, що підприємство не є державним і працівники отримують досить високу заробітну плату.

Лазарева звернулася за роз'ясненням до юридичної консультації.

Питання: Якою повинна бути відповідь Лазаревій?

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Андрійв В. М. Юридичний механізм забезпечення трудових прав працівників : монографія. Чернігів: Чернігівський держ. Ін-т права, соціальних технологій та праці. 2011. 305 с.
2. Васильєв С. В., Сагайдак-Нікітюк Р. В. Трудове право України : навч. посіб. Харків : Вид-во «Точка», 2016. 189 с.
3. Вавженчук С. Я. Система захисту і охорони конституційних трудових прав працівників: монографія. Харків : Діса плюс, 2013. 510 с.
4. Венедіктов С. В. Правове регулювання трудових відносин: вітчизняний та зарубіжний досвід : навч. посіб. Київ : Алерта, 2012. 367 с.
5. Іванов Ю. Ф., Іванова М. В. Трудове право України : навч. посіб. Київ : Алерта, 2020. 442 с.
6. Іншин М. І. Диференціація правового регулювання трудової діяльності. *Наука і правоохорона: науковий журнал*. 2013. № 3. С. 96–103.
7. Іншин М. І. До проблеми класифікації трудових прав громадян. *Публічне право*. 2013. № 4 (12). С. 203–208
8. Іншин М. І. Загальнотеоретичний аналіз часу відпочинку працівників в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2014. № 3. С. 117–119.
9. Іншин М. І. Робочий час: загальнотеоретичний аналіз. *Наука і правоохорона*. 2014. № 1. Ч. 2. С. 63–67.
10. Іншин М. Трудовий договір крізь призму сьогодення: сутність, значення, особливості. *Право України*. 2012. № 9. С. 192–196.

11. Кодекс законів про працю України : Закон УРСР від 10 грудня 1971 року № 322-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
12. Козуб І. Про деякі аспекти сутності права на працю. *Право України*. 2012. № 7. С. 215–220.
13. Корнєєв Ю. В. Трудове право України : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 112 с.
14. Костюк В. Л. Правосуб'єктність у трудовому праві: проблеми теорії та практики: монографія. Київ : Видавець Карпенко В. М., 2012. 464 с.
15. Кучер В. О. Трудове право України: навчальний посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 564 с.
16. Мельничук Н. О. Договірне регулювання трудових відносин в нових економічних умовах : монографія. Київ : «Хай-Тек Пресс», 2012. 340 с.
17. Мельничук Н. Сторони колективного договору. *Право України*. 2010. № 7. С. 107–112.
18. Процевський О. І. Методологічні засади трудового права : монографія. Харків : ХНАДУ, 2014. 260 с.
19. Сіроха Д. І. Несамостійність праці як критерій розмежування трудових та інших відносин. *Публічне право*. 2013. № 1 (9). С. 226–233.
20. Сіроха Д. І. Особливості припинення трудових правовідносин, учасником яких є фізична особа – підприємець. *Наука і правоохорона*. 2012. № 3. Ч. II. С. 111–116.
21. Тихонюк О. В. Трудове право: навчально-методичний комплекс : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра усіх напрямів підготовки. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 100 с.

ТЕМА 5. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

- 5.1. Поняття і принципи кримінального права України.
- 5.2. Поняття, ознаки та види злочинів.
- 5.3. Склад злочину.
- 5.4. Стадії злочину. Співучасть у злочині.
- 5.5. Кримінальна відповідальність і покарння.

ТЕСТОВІ ПИТАННЯ:

1. ЩО Є ПРЕДМЕТОМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА:

- а) предметом кримінального права є відшкодування матеріальної і моральної шкоди в результаті вчинення злочину;
- б) предметом кримінального права є відносини, які виникають до вчинення злочину;

в) предметом кримінального права є відносини, які виникають в результаті застосування відповідного покарання за злочин;

г) предметом кримінального права є відносини, які виникають в результаті вчинення злочину і подальшого застосування відповідного покарання за його вчинення.

2. КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ – ЦЕ:

а) обов'язок особи, яка вчинила злочин, перетерпіти передбачені КК України заходи реагування;

б) бажання особи, яка вчинила злочин, зазнати на собі заходів кримінально-правового реагування;

в) це лише факт засудження особи до позбавлення волі;

г) це лише факт перебування особи в місцях позбавлення волі.

3. ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ЗЛОЧИНОМ ВИЗНАЄ:

а) суспільно небезпечне діяння, передбачене кримінальним законом, яке вчиняється винно суб'єктом злочину і є караним;

б) суспільно небезпечне, протиправне, винне діяння вчинене особою; г

в) будь-яке винне діяння особи, передбачене законом про кримінальну відповідальність;

г) передбачене законом про кримінальну відповідальність суспільно небезпечне, винне діяння, вчинене суб'єктом злочину.

4. ТЕРМІН «БЕЗДІЯЛЬНІСТЬ» ОЗНАЧАЄ:

а) що особа, яка вчиняє злочин, не передбачає шкідливість своєї поведінки;

б) утримання особи від виконання покладених на неї обов'язків при можливості їх виконати;

в) утримання особи від будь-яких дій, які вона могла виконати;

г) невиконання особою своїх обов'язків.

5. ЗА ФОРМОЮ ВИНИ ЗЛОЧИНИ ПОДІЛЯЮТЬСЯ НА:

а) умисні та необережні;

б) умисні та самовпевнені;

в) умисні та неумисні;

г) умисні та необачні.

6. ДІЯННЯ ЯК ЗЛОЧИН ВИЗНАЧАЄТЬСЯ:

а) постановою Верховної Ради України;

б) Указом Президента України;

в) Законом України;

г) рішенням Конституційного Суду України.

7. НАЗВІТЬ ЕЛЕМЕНТИ СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ:

а) об'єктивна сторона, предмет злочину, діяння (дія чи бездіяльність), суб'єкт злочину;

б) об'єктивна сторона, об'єкт, суб'єкт злочину, суб'єктивна сторона;

в) об'єкт, об'єктивна сторона, мотив, мета злочину;

г) об'єкт, суб'єкт злочину, знаряддя та засоби вчинення злочину.

8. ЩО ТАКЕ СПІВУЧАСТЬ У ЗЛОЧИНІ?

а) умисна спільна участь 2-х або більше осіб у вчиненні умисного злочину;

б) умисна спільна участь декількох суб'єктів злочину у вчиненні умисного

злочину;

в) спільна участь 2-х або більше осіб у вчиненні необережного злочину;

г) умисна спільна участь 3-х або більше осіб у вчиненні умисного злочину.

9. НА ЯКИЙ СТРОК МОЖУТЬ ВСТАНОВЛЮВАТИСЯ ГРОМАДСЬКІ РОБОТИ?

а) від шістдесяти до двохсот сорока годин;

б) від двадцяти до двохсот годин;

в) від двадцяти до ста годин;

г) від сорока до ста двадцяти годин.

10. В ЧОМУ ВИМІРЮЄТЬСЯ РОЗМІР ШТРАФУ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ:

а) мінімальні заробітні плати;

б) мінімальні неоподатковувані мінімуми доходів громадян;

в) мінімальні прожиткові мінімуми;

г) соціальні податкові пільги.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Практичне завдання 1.

Захар із своїм сусідом Назаром розпивали спиртні напої в квартирі останнього. Дружина Назара Тамара, побачивши свого чоловіка та його друга в стані сп'яніння, почала їх лаяти. Назар намагався виштовхнути дружину з кімнати, де вони знаходились, але це її ще більше обурило. Схопивши кухонний ніж, вона вдарила чоловіка в живіт. У лікарні з'ясувалось, що лезо ножа проникло в черевну порожнину, але не пошкодило внутрішніх органів. Через три дні Назара виписали з лікарні, а ще через сім днів він закінчив амбулаторне лікування і вийшов на роботу.

Завдання: Кваліфікуйте дії Тамари.

Практичне завдання 2

Побачивши, що у магазині чоловічого одягу продавець була зайнята упакуванням купленого покупцем товару Руслан взяв із прилавка костюм вартістю 2500 гривень і швидко вийшов. Наступного дня, у цьому ж магазині, таким же способом Руслан взяв дві пари чоловічого взуття вартістю 3000 гривень, але цього разу продавець помітила усе та схопила його за руку, але той вирвався і вибіг з магазину разом із взуттям.

Завдання: Кваліфікуйте дії Руслана.

Практичне завдання 3

Іван був незгодним із вимогами учасників протесту щодо євроінтеграції України. Він також вважав нелегітимним спосіб, яким Верховна Рада України поклала виконання обов'язків Президента України на Голову Верховної Ради України. Із трибуни у приміщенні сесійної зали обласної ради виступив перед депутатами із резолюцією, в якій проголосив: 1) визнати Верховну Раду України органом влади, що втратив свою легітимність; 2) визнати на території області єдиними легітимними органами влади лише обласну раду та місцеві

ради; 3) відповідно уся владу на території області передати цим органам; 4) провести референдум щодо відокремлення області від території України. Окрім цього Іван виступив на одному із інформаційних каналів і звернувся із закликом до усіх громадян готуватися до референдуму про незалежність, або так би мовити про автономію області.

Завдання: Дайте кримінально-правову оцінку діям Івана.

Практичне завдання 4

Жителі одного з українських міст, відставні військові Микола, Петро та Іван заснували організацію «Спілка захисників Вітчизни». Вона мала на меті відновити в Україні «справедливість і порядок». Для цього члени «Спілки захисників Вітчизни» мали на меті заарештувати Президента та членів Кабінету Міністрів України, розпустити Верховну Раду та утворити тимчасовий орган влади – «Верховний комітет», до складу якого мали увійти вони самі та їх найближчі прибічники. З метою реалізації поставленої мети Микола, Петро та Іван розробили детальний план своїх дій та почали вербувати прибічників. Встановлено, що ініціатором створення «Спілки захисників Вітчизни» та найбільш активним її учасником був Микола, який діяв за завданням 28 розвідувальних органів однієї із іноземних держав, про що інші учасники організації не знали. Варіант: Петро та Іван знали, що Микола є агентом іноземної розвідки, проте допомагали йому в діяльності організації за гроші.

Завдання: Дайте кримінально-правову оцінку діям кожного з учасників організації.

Практичне завдання 5

Григорій, звільнившись із місць позбавлення волі, де він відбував покарання за замах на вбивство із хуліганських спонукань, зійшовся з Поліною. Вони обоє зловживали спиртними напоями, сварилися, при цьому Григорій неодноразово погрожував Поліні вбивством. Під час чергової сварки Григорій збив Поліну на підлогу і завдав їй ногою, взутою у черевик, удару в груди, в ділянку серця, спричинивши тупу травму грудної клітки з розривом лівого шлуночка серця. Від одержаного ушкодження Поліна померла на місці.

Завдання: Кваліфікуйте дії Григорія.

Практичне завдання 6

У Дніпрі утопився мешканець Києва. Батько загиблого Петро, помилково вважаючи винним у смерті сина Бориса, неодноразово говорив Семену, що готовий заплатити будь-яку винагороду тому, хто вб'є Бориса. Про ці розмови Семен розповів Анатолію, а той — Володимирі. Анатолій і Володимир, діючи узгоджено, вирішили організувати вбивство Бориса. За допомогою Семена вони зустрілися з Петром, одержали від нього завдаток — 100 доларів. Петро пообіцяв після вбивства заплатити ще 400 доларів.

Завдання: Кваліфікуйте дії за умовою задачі.

Практичне завдання 7

Петро приїхав до своєї колишньої співмешканки Галини з метою забрати свої особисті речі. В ході словесного конфлікту, використовуючи мотузку як петлю, із застосуванням сили, погрожуючи вчинити її вбивство, Петро здавлював мотузкою шию потерпілої Галини, зтягнув її до приміщення літньої кухні. Там він дістав з кишені куртки складний ніж, та розклавши його, демонстрував його Галині, розмахуючи вказаним ножем у безпосередній близькості до неї, також зв'язав при цьому її руки та ноги, погрожував вчинити її вбивство. Від вище вказаних дій Галина отримала легкі тілесні ушкодження.

Завдання: Дайте кримінально-правову оцінку діянням Петра.

Практичне завдання 8

Вночі Олександр проник через вікно до будинку потерпілої Мар'яни, пройшов в кімнату, в якій вона спала. З метою налагодження між ними особистих відносин, застосувавши фізичну силу та нанісши останній тілесні ушкодження у вигляді крововиливу правого ока, садна правої лицевої області, припухлостей м'яких тканин лівої заушної області, саден з 2-х сторін підщелепної області, Олександр силоміць вивів потерпілу з будинку та утримував в лісопосадці протягом доби без їжі та води.

Завдання: Дайте кримінально-правову оцінку діянням Олександр.

Практичне завдання 9

Петро проник до вчительської кімнати. Відкривши одну із жіночих сумок, він заволодів гаманцем. Однак в той момент заглянула прибиральниця, яка відразу зреагувала на злочинний намір Петра. Вона намагалася затримати зловмисника. Петро зрозумів, що його викрили, залишив викрадене майно й утік.

Завдання: Кваліфікуйте дії Петра.

Практичне завдання 10

Богдан шляхом вільного доступу проник у приміщення літнього кафе. Скориставшись неуважністю його співробітників, викрав програвач міні-дисків вартістю 1 тис. 700 грн. Після того як Богдан залишив приміщення, адміністратор кафе, помітивши, як він із викраденим майном сідав у тролейбус, намагався його затримати, але не встиг цього зробити, оскільки тролейбус поїхав. **Завдання:** Кваліфікуйте дії Богдана.

Практичне завдання 11

Ігнат, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, заволодів чемоданом з речами, який належав Сергію та знаходився в автоматичній камері схову. Дорогою до виходу із вокзалу Ігнат наштотхнувся на Сергія, який впізнав свій чемодан. Зрозумівши це, Ігнат почав втікати, потім кинув чемодан, але був затриманий працівниками транспортної міліції. Кваліфікуйте дії Ігната. 6.4. Черговий раз, коли в Остапа закінчилися гроші для придбання спиртного, він

скориставшись відсутністю дружини виніс з дому срібні ложечки, золотий кулон дружини кухонний комбайн та продав їх своєму знайомому за 650 грн.

Завдання: Кваліфікуйте дії Остапа.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Борисов В. І., Тацій В. Я., Тютюгіна В. І. Кримінальне право України: Загальна частина : підручник. Харків : Право, 2015. 528 с.

2. Баулін Ю. В., Борисов В. І., Тютюгін В. І. Кримінальне право України: Особлива частина : підручник. Харків : Право, 2015. 680 с.

3. Бахуринська О. М. Протидія організованій злочинності: основні кримінологічні та правові проблеми: навчально-методичний посібник-практикум (кримінальне право та кримінологія). Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2020. 199 с.

4. Борисов В. І. Кримінальна відповідальність за порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою : монографія. Харків : Юрайт, 2012. 296 с.

5. Бурдін В. М. Осудність та неосудність (кримінально-правове дослідження) : монографія. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2010. 780 с.

6. Козак О.В. Визначення матеріальної шкоди злочинного посягання за ознаками суб'єктивної сторони. *Форум права*. 2015. № 1. С. 147–151.

7. Киричко В. М. Унікальний посібник з кримінального права України. Харків : Вид-во «Право», 2015 р. 1080 с.

8. Клименко В. А. Обмежена осудність: поняття, критерії та примусове лікування : монографія. Київ : Атіка, 2011. 180 с.

9. Книженко О. О. Санкції у кримінальному праві : монографія. Харків : НикаНова, 2011. 336 с.

10. Ковтун Н. Я. Види додаткових покарань для неповнолітніх : монографія. Київ : Ін Юре, 2011. 08 с.

11. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квітня 2001 року № 2341-III. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

12. Литвинов О. М. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник. Харків : ХНУВС. 2020. 428 с.

13. Печук І. С. Кримінально-правова характеристика суб'єкта злочину в складі порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами, в Україні. *Право і суспільство*. 2015. № 1. С. 224 – 230.

14. Савченко А. В., Шуляк Ю. Л. Кримінальне право України. Загальна та Особлива частини : у схемах і таблицях: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури. 2015. 312 с.

15. Шалгунова С. А., Скок О. С., Шевченко Т. В. Кримінальне право. Загальна частина: нач. посіб. Дніпро : ДДУВС, 2019. 296 с.

ТЕМА 6: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

- 6.1. Загальна характеристика адміністративного права України.
- 6.2. Адміністративне правопорушення (проступок).
- 6.3. Адміністративна відповідальність.
- 6.4. Адміністративний процес.

ТЕСТОВІ ПИТАННЯ:

1. ЯКЕ АДМІНІСТРАТИВНЕ СТЯГНЕННЯ ПОЛЯГАЄ У ВИКОНАННІ ОСОБОЮ, ЯКА ВЧИНИЛА АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ, БЕЗОПЛАТНИХ СУСПІЛЬНО КОРИСНИХ РОБІТ?

- а) публічні роботи.
- б) громадські роботи.
- в) примусові роботи.
- г) Виправні роботи.

2. ЩО НАЛЕЖИТЬ ДО ФОРМАЛІЗОВАНИХ НАЦІОНАЛЬНИХ ДЖЕРЕЛ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА?

- а) норми м'якого права.
- б) підзаконний нормативно-правовий акт.
- в) рішення адміністративного суду.
- г) правова доктрина.

3. З ЯКОГО ВІКУ ОСОБА МОЖЕ НЕСТИ АДМІНІСТРАТИВНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ?

- а) з 12 років.
- б) з 14 років.
- в) з 15 років.
- г) з 16 років.

4. ДО ПРЕДМЕТА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА НАЛЕЖАТЬ:

- а) майнові та особисті немайнові відносини;
- б) відносини, що виникають з приводу використання праці найманих працівників;
- в) суспільні відносини, що виникають у діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування;
- г) відносини з приводу обігу грошових коштів.

5. ДЛЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ХАРАКТЕРНІ НАСТУПНІ МЕТОДИ:

- а) тільки імперативний;
- б) тільки диспозитивний;
- в) імперативний і диспозитивний;
- г) методи заохочення і примусу.

6. ПІДСТАВОЮ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ Є:

- а) завдання майнової шкоди;

- б) злочин;
- в) адміністративний проступок;
- г) дисциплінарний проступок.

7. ВИБЕРІТЬ ОЗНАКУ, ЯКА ХАРАКТЕРНА ДЛЯ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОСТУПКУ:

- а) вина;
- б) мотив;
- в) мета;
- г) протиправне діяння.

8. ВИБЕРІТЬ ОЗНАКУ, ЯКА ХАРАКТЕРНА ДЛЯ СУБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОСТУПКУ:

- а) вина;
- б) час вчинення проступку;
- в) місце вчинення проступку;
- г) протиправне діяння.

9. ПОЗБАВЛЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРАВА ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ НА СТРОК ДО:

- а) семи років;
- б) десяти років;
- в) одного року;
- г) трьох років.

10. АДМІНІСТРАТИВНИЙ АРЕШТ ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ НА СТРОК ДО:

- а) п'ятнадцяти діб;
- б) десяти діб;
- в) трьох діб;
- г) тридцяти діб.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ:

Практичне завдання 1

Визначте, чи охоплюються предметом адміністративного права відносини, що виникають в наступних ситуаціях:

а) громадянин Рігер звернувся у представництво України в Німеччині з проханням надати йому візу для транзитного проїзду через Україну;

б) прокурор області здійснює контроль за виконанням обов'язків, покладених на міських прокурорів;

в) пенсіонер Мартинов, звернувши увагу на те, що його сусід на дитячому майданчику влаштовує пікнік з алкогольними напоями, вимагав негайно його припинити;

г) їдучи у тролейбусі, інвалід війни Петренко вимагав, щоб пасажир звільнив для нього місце призначене для інвалідів, і пояснив, що він має право, а пасажир юридично зобов'язаний перед ним.

Практичне завдання 2

Визначте, чи охоплюються предметом адміністративного права відносини, що виникають в наступних ситуаціях:

а) громадянин К. звернувся до відділу соціального забезпечення із заявою про призначення пенсії;

б) громадянин Н. оскаржив до суду накладене на нього адміністративне стягнення;

в) громадянка В. звернулася до прокуратури зі скаргою на несвоєчасну виплату заробітної плати;

г) громадянин А. звернувся до директора підприємства із заявою про звільнення за власним бажанням.

Практичне завдання 3.

Група осіб, що вирішила заснувати колективне підприємство, звернулася до виконавчого комітету Дзержинської районної ради м. Харкова з заявою про реєстрацію його статуту.

Питання: Норми якої галузі права регулюють такі відносини?

Практичне завдання 4.

Чи є нижченазвані правовідносини управлінськими: призначення Президентом України керівника Адміністрації Президента; вибори виконавчого комітету місцевою радою; реєстрація шлюбу органами РАЦСу; призначення Генеральним прокурором України прокурора області; реєстрація у районному виконавчій комітеті приватного підприємства.

Практичне завдання 5.

Визначте, які відносини регулюються нормами адміністративного права: відносини, які виникають в процесі встановлення місцевих податків і зборів;

відносини, які виникають при вчиненні дисциплінарного проступку;

відносини, які виникають у процесі управління трудовою діяльністю;

відносини, які виникають у процесі формування депутатських фракцій;

відносини, які виникають при здійсненні реєстрації нормативно-правових актів центральних органів виконавчої влади;

відносини, які виникають при заміщенні вакантної посади державного службовця;

відносини, які виникають при тимчасовому переведенні працівника;

відносини, які виникають при здійсненні ремонтних робіт у приміщенні райдержадміністрації;

відносини, які виникають при здійсненні державної реєстрації прав на нерухомість;

відносини, які виникають при поданні заяви про реєстрацію шлюбу.

Практичне завдання 6.

Які з названих нормативних актів є джерелами адміністративного права і чому: Кодекс України про адміністративні правопорушення; Закон України «Про адвокатуру», Кримінальний кодекс, Митний кодекс, Статут профспілкової організації, розпорядження представника Президента «Про

порядок передачі в оренду майна, що перебуває у комунальній власності», Положення про міністерство юстиції, Правила проїзду у метрополітені, Цивільний кодекс; Закон про міліцію.

Практичне завдання 7

До якого з різновидів адміністративно-правових норм відносяться наступні:

«Вчинення дрібного хуліганства тягне накладення штрафу від 4 до 10 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян»

«У випадку вчинення адміністративного правопорушення складається протокол, до якого вносяться записи про»

«Перехід вулиці на червоне світло заборонений»

«Працівник міліції є особою, уповноваженою складати протокол про адміністративне правопорушення»

«Громадянин України може отримати водійське посвідчення після досягнення ним 18-річного віку».

Практичне завдання 8

Визначте вид вказаних норм:

1. забороняється відмова у прийнятті та розгляді звернень з посиланням на політичні погляди, вік, віросповідання, національність громадянина;

2. громадянин має право звертатися до органів державної влади, місцевого самоврядування, установ, організацій незалежно від форм власності, об'єднань, громадян, підприємств, посадових осіб українською чи іншою мовою, прийнятною для сторін;

3. письмове звернення повинно бути підписано заявником (заявниками) із зазначенням дати;

4. скарга на дії чи рішення органу або посадової особи не позбавляє громадянина права звернутись до суду або, в разі відсутності такого органу, або незгоди громадянина з прийняттям за скаргою рішення – безпосередньо до суду;

5. забороняється переслідувати громадян і членів їх сімей за подання звернення до органів державної влади, місцевого самоврядування, установ, організацій незалежно від форм власності, об'єднань громадян, підприємств, посадових осіб за критику у зверненні;

6. ніхто не може бути позбавлений на участь у розгляді своєї справи в адміністративному суді будь-якої інстанції.

Практичне завдання 9

Продовжіть думку:

1) Адміністративне право – це сукупність правових норм, які регулюють
2) Особлива частина адміністративного права об'єднує норми, які визначають (регулюють) ...

3) Система адміністративного права – це ...

- 4) Підгалузь адміністративного права – це структурний елемент системи адміністративного права, що складається ...
- 5) Принципи адміністративного права – це ...
- 6) Координація як метод адміністративного права полягає у ...
- 7) Кодифікація адміністративного законодавства – це спосіб систематизації, який полягає у ...
- 8) Залежно від дії у просторі адміністративно-правові норми поділяються на: ...
- 9) Кодекс про адміністративні правопорушення України був прийнятий
- 10) Виконання, як спосіб реалізації адміністративно-правової норми – це
- 11) Диспозиція адміністративно-правової норми – це ...
- 12) Правозастосовний акт – це ...
- 13) Для виникнення адміністративно-правових відносин потрібна наявність ...
- 14) Вертикальні адміністративно-правові відносини виникають між ...
- 15) Зміст адміністративно-правових відносин становлять ...

Практичне завдання 10

Продовжіть думку:

- 1) Адміністративна правоздатність – це здатність суб'єкта адміністративного права ...
- 2) Закон передбачає можливість обмеження дієздатності осіб ...
- 3) Згідно з нормами чинного законодавства громадянами України є ...
- 4) В'їзд в Україну іноземців та осіб без громадянства не дозволено, якщо
- 5) Біженець – це особа ...
- 6) Статус біженця втрачається, якщо особа ...
- 7) Політична партія – це ...
- 8) Членами політичних партій можуть бути громадяни України, які досягли ... річного віку.
- 9) Легалізація об'єднання громадян – це офіційне визнання об'єднання громадян, що здійснюється способом ...
- 10) До складу Кабінету Міністрів входять ...
- 11) Агентство – це центральний орган виконавчої влади, основними завданнями якого є ...
- 12) Президент України є ... держави, ... державного суверенітету, ...
- 13) До центральних органів виконавчої влади в Україні належать: міністерства, ...
- 14) Відповідно до адміністративно-територіального устрою в Україні існують обласні, районні державні адміністрації, а також ... міські державні адміністрації.
- 15) Компетенція – це ...

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Битяк Ю. П., Гаращук В. М., Зуй В. В. Адміністративне право : підручник. Харків : Право, 2013. 656 с.

2. Бондарюк О. О. Особливості адміністративного судочинства України: порівняльно-правовий аспект. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2013. № 3. С. 32–38.
3. Біла-Тіунова Л. Р. Позов в адміністративному судочинстві: теорія, правове регулювання, практика : монографія. Одеса : Фенікс, 2014. 188 с.
4. Богуцький В. В. Проведення у справах про адміністративні правопорушення : навч. посіб. Харків : Юрайт, 2013. 224 с.
5. Васильєв С. В., Сагайдак-Нікітюк Р. В. Адміністративне право України : навч. посіб. Харків : Вид-во «Точка», 2016. 212 с.
6. Галуцько В. О. Адміністративне право України. Повний курс : підручник. Київ: Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466 с.
7. Гонтар З. Г., Купчак М. В., Харчук А. Т. Адміністративне право України : навч. посіб. Львів : Сполом, 2019. 173 с.
8. Калмикова Я. С. Докази та доказування в адміністративному судочинстві : монографія. Харків : Фактор, 2014. 280 с.
9. Капінус Р. Ю. Деякі аспекти проблематики джерел адміністративного права на прикладі країн романо-германської правової системи (Італії, Франції, Німеччини). *Право України*. 2013. № 10. С. 298–304.
10. Колпаков В. К. Курс адміністративного права : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2013. 872 с.
11. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон УРСР від 07 грудня 1984 року. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
12. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06 липня 2005 року. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
13. Куйбіда Р. В. Адміністративний договір: зарубіжний досвід і формування української доктрини й практики. *Юридичний журнал*. 2013. № 3. С. 37–46.
14. Остапенко О. І., Ковалів М. В. Адміністративне право України (загальна частина): навчальний посібник. Львів: НУ «Львівська політехніка», 2019. 504 с.
15. Про державну службу : Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
16. Про звернення громадян : Закон України від 02 жовтня 1996 року № 393/96-ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр#Text>
17. Про освіту : Закон України від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
18. Про вищу освіту : Закон України від 01 липня 2014 року № 1556-VII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
19. Писаренко Н. Б. Адміністративне судочинство : навч. посіб. Харків :

Право, 2016. 312 с.

20. Пухтецька А. А. Європейські принципи адміністративного права : монографія. Київ : Ін-т держави і права НАН України, 2012. 237 с.

21. Руснак Ю. І. Захист в адміністративному процесі : практ. посіб. Київ : Центр учб. літ., 2013. 352 с.

22. Русанова В. Б. Право на оскарження в суді постанови у справі про адміністративне правопорушення (сутність, гарантії та порядок реалізації) : монографія. Харків : Право, 2016. 148 с.

23. Тетарчук І. В., Дяків Т. О. Адміністративне право України : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 214 с.

ТЕМА 7. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

7.1. Поняття підприємницької діяльності та її ознаки.

7.2. Принципи підприємницької діяльності.

7.3. Види підприємницької діяльності.

7.4. Обмеження у здійсненні підприємницької діяльності.

ТЕСТОВІ ПИТАННЯ:

1. ПІДПРИЄМНИЦТВО – це (дайте визначення) ...

2. ОЗНАКА «СИСТЕМАТИЧНІСТЬ» ОЗНАЧАЄ, ЩО:

- а) підприємництво здійснюється двічі на рік;
- б) підприємництво здійснюється тричі на рік;
- в) підприємництво здійснюється один раз в місяць;
- г) підприємництво здійснюється тричі на місяць.

3. ХТО З ВКАЗАНОВОГО ПЕРЕЛІКУ ОСІБ НЕ МОЖЕ ЗАЙМАТИСЯ ПІДПРИЄМНИЦТВОМ:

- а) жінка, яка перебуває у відпустці по догляду за дитиною до 3-х років;
- б) особа, яка перебуває на обліку у службі зайнятості;
- в) службова особа виконавчого комітету міської ради;
- г) інженер державного підприємства «Укроборонпром».

4. В ЯКОМУ ІЗ НАВЕДЕНИХ ВИПАДКІВ ДОПУСТИМИ ОБМЕЖЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:

- а) проведення мирної демонстрації;
- б) запровадження заходів боротьби із небезпечною вірусною хворобою;
- в) ремонтні роботи на автодорозі;
- г) державне свято.

5. ЩО ІЗ НАВЕДЕНОГО Є ОЗНАКАМИ ПІДПРИЄМНИЦТВА:

- а) ризикованість, систематичність, легальність;
- б) примусовість, прибутковість, обов'язковість;
- в) можливість; право вибору; диспозитивність;

г) добровільність; незаконність; караність.

6. НЕ НАЛЕЖИТЬ ДО ГОСПОДАРСЬКИХ ВІДНОСИН:

- а) майнові та особисті немайнові відносини;
- б) земельні, гірничі, лісові та водні відносини;
- в) трудові відносини;
- г) шлюбно-сімейні відносини.

7. ЩО З ПЕРЕЛІЧЕНОГО НЕ НАЛЕЖИТЬ ДО ЗАГАЛЬНИХ ПРИНЦИПІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ:

- а) забезпечення економічної багатоманітності;
- б) захист соціально незахищених верств населення;
- в) свобода підприємницької діяльності;
- г) вільний рух капіталів, товарів та послуг на території України.

8. ДО СУБ'ЄКТІВ МІКРОПІДПРИЄМНИЦТВА НАЛЕЖАТЬ:

- а) фізичні та юридичні особи, які мають не більше 10 працюючих з річним доходом до 2 млн. євро;
- б) фізичні особи, у яких не більше 10 працівників з доходом до 2 млн. євро в рік;
- в) фізичні особи, у яких не більше 20 працівників з доходом до 1 млн. євро в рік;
- г) фізичні та юридичні особи, які мають не більше 30 працюючих з річним доходом до 5 млн. євро;

9. ЯКИМ ВИДОМ ПІДПРИЄМНИЦТВА МОЖУТЬ ЗАЙМАТИСЯ ТІЛЬКИ ПОВНІ ТОВАРИСТВА:

- а) торгівля алкогольними напоями;
- б) ломбардні операції;
- в) торгівля ювелірними виробами;
- г) ремонт побутової техніки.

10. ОЗНАКА ПІДПРИЄМНИЦТВА «РИЗИКОВІСТЬ» ОЗНАЧАЄ, ЩО

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ:

Практичне завдання 1

Один із учасників товариства з обмеженою відповідальністю виїхав за кордон на постійне місце проживання, решта учасників вирішила виключити його зі складу ТОВ та ввести іншу особу. Прийнявши відповідне рішення і склавши протокол, вони звернулися до держадміністрації із проханням зареєструвати зміни до установчих документів, але їм було відмовлено із посиланням на те, що вивести учасника можна лише за його згоди.

Питання: Чи правомірна відмова держадміністрації?

Практичне завдання 2

Громадянин Васильніков, перебуваючи у складі учасників повного товариства, що займалося виготовленням метало-пластикових вікон, вирішив заснувати власне підприємство. Не виходячи з товариства, він заснував приватне підприємство, основним видом діяльності якого було виробництво жалюзі та віконних склопакетів. На неодноразові вимоги товариства припинити випуск ідентичної продукції він не реагував. Товариство звернулося до суду із

позовом до Васильнікова про відшкодування збитків у вигляді упущеної вигоди.

Питання: Чи підлягає позов товариства задоволенню?

Практичне завдання 3

Голова правління публічного акціонерного товариства «Ранок» (він же – власник 60% акцій), зловживаючи своїм посадовим становищем, почав завдавати шкоди підприємству. Він безкоштовно або за заниженими цінами забирає зі складу товарно-матеріальні цінності, укладає не вигідні для ПАТ договори тощо.

Питання: 1. Чи мав би право власник 60% акцій, не обіймаючи посади голови правління ПАТ, укладати договори та діяти іншим чином від імені ПАТ?

2. Який орган може відкликати членів виконавчого органу ПАТ (правління)? Чи матиме при цьому значення кількість акцій, що знаходяться у власності акціонера?

Практичне завдання 4.

Громадяни Іванов і Петренко уклали договір купівлі-продажу жилого будинку і посвідчили його у нотаріуса. Після розрахунку з Петренком Іванов поселився в будинку разом із сім'єю. Через деякий час дружина Петренка заявила вимогу до суду про визнання договору недійсним. В судовому засіданні було встановлено, що при укладенні договору була порушена вимога ст. 65 Сімейного кодексу України про необхідність згоди іншого подружжя на відчуження нерухомого майна.

Завдання: Проаналізуйте ситуацію і вирішіть спір.

Практичне завдання 5.

Святослав 12 червня 2013 року придбав автомобіль «Таврія» у дилера фірми «АвтоЗазДеу» з розстрочкою платежу на 5 років. 15 жовтня 2013 року автомобіль був викрадений з подвір'я будинку, в якому проживав Святослав. За фактом крадіжки було порушено кримінальну справу. На період розшуку автомобіля Святослав припинив сплату періодичних платежів, а згодом, оскільки автомобіль так і не було знайдено, відмовився їх сплачувати взагалі і зажадав повернення вже сплаченої суми.

Завдання: Дайте правовий аналіз ситуації. Хто несе ризик випадкової загибелі майна за договорами купівлі-продажу в розстрочку?

Практичне завдання 6.

Між Фермерським господарством «Веселе» і мережею магазинів ТОВ «Таміра» було укладено договір на поставку плодово-овочевої продукції строком на 2 роки. Поставка мала здійснюватися партіями по 100 кг щомісячно. Протягом першого року дії договору поставка здійснювалася в обумовлених розмірах. Наступного року ФГ «Веселе» протягом грудня-березня не змогло поставити плодово-овочеву продукцію, а в травні поставило 300 кг продукції.

Мережею магазинів ТОВ «Таміра» було пред'явлено претензію про сплату неустойки за недопоставку в обумовлений договором строк.

Завдання: Чи підлягає поповненню недопоставка в наступному періоді в межах строку дії договору? Проаналізуйте ситуацію

Практичне завдання 7

ТОВ «Контакт» звернулося в суд з позовом до ТОВ «Північ» про стягнення оплати за поставлену продукцію та неустойки за прострочення виконання грошового зобов'язання. В позові позивач зазначив, що між ним та відповідачем був укладений договір поставки металу, відповідно до якого ТОВ «Північ» було поставлено металопрокату на загальну суму 50 000 грн. Відповідач не розрахувався у передбачені в договорі строки. ТОВ «Контакт» просить суд стягнути з ТОВ «Північ» вартість поставленого металопрокату та неустойку в розмірі подвійної облікової ставки НБУ за кожний день прострочення. ТОВ «Північ» проти позову заперечує, зазначаючи, що в договорі поставки сторони не передбачили неустойки за несвоєчасну оплату.

Завдання: Вирішіть справу.

Практичне завдання 8

Між продавцем і покупцем було укладено договір купівлі-продажу жилого будинку. Договір був нотаріально посвідчений та зареєстрований. Продавець зобов'язався звільнити помешкання в місячний строк та виписатися з нього, але своє зобов'язання не виконав, посилаючись на те, що у нього немає іншого помешкання, де він міг би жити. Покупець звернувся за порадою до юридичного консультанта, який роз'яснив йому, що він не має права вимагати виселення продавця, адже внаслідок цього буде порушено конституційне право останнього на житло. Консультант порадив покупцеві примусово взяти з будинку яку-небудь цінну річ і не віддавати її продавцеві до тих пір, поки той не звільнить помешкання.

Завдання: Дайте правову оцінку консультації. Чи виникло у покупця право на притримання речі?

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Андреева О. Б., Жорнокуй Ю. М., Гетманець О. П. Господарське право України : підручник у 2 частинах. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2014. 331 с.
2. Апаров А. М., Онищенко О. М. Господарське право України. Т.1. Загальна частина : навч. посіб. Київ : КДАВТ імені Гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного. К. : Істина, 2016. 452 с
3. Вінник О. М. Господарське право : курс лекцій. Київ : Вид-во «Ліра», 2017. 240 с.
4. Конституція України : Основний закон України від 28 червня 1996 року. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254/96-80#Text>

5. Кочин В. В. Види господарської діяльності юридичних осіб : проблеми теорії та практики. *Юридичний вісник*. 2016. № 1 (38). С. 139–144
6. Мілаш В. С. Господарське право : навч. посіб. для підготовки до іспитів. Харків : Право, 2020. 402 с.
7. Попадинець Г. О. Господарський договір в системі господарського права : поняття, правова природа та ознаки. *Право України*. 2015. № 2. С. 136–141.
8. Про підприємництво : Закон України від 07 лютого 1991 року № 698-ХІІ. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text>
9. Про правовий режим надзвичайного стану : Закон України від 16 березня 2000 року № 1550-ІІІ. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text>
10. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VІІІ. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
11. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24 лютого 1994 року № 4004-ХІІ. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>
12. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VІІ. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
13. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VІІІ. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
14. Про статус народного депутата України : Закон України від 17 листопада 1992 року № 2790-ХІІ. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12#Text>
15. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VІІ. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>
16. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 07 червня 2001 року № 2493-ІІІ. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>
17. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань : Закон України від 15 травня 2003 року № 755-ІV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>
18. Про акціонерні товариства : Закон України від 17 вересня 2008 р. № 514-VІ. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17#Text>
19. Про практику застосування судами законодавства про відповідальність за окремі злочини у сфері господарської діяльності : постанова Пленуму Верховного Суду України від 25 квітня 2003 року № 3. *Верховна Рада*

України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va003700-03#Text>

20. Податковий кодекс України : Закон України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

21. Резворович К. Р., Юнін О. С., Юніна М. П. Господарське право. Загальна частина : навч. посіб. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2019. 262 с.

22. Смолин Г. В., Туркот О. А., Хомко Л. В. Господарське право України. Загальна частина. Львів : ЛьвівДУВС, 2017. 484 с.

23. Хомко Л. В., Кульгавець Х. Ю. Правове регулювання підприємницької діяльності: навч. посібник. Львів: ЛьвДУВС. 2016. 424 с

24. Щербина В. С. Актуальні проблеми господарського права: навч. посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2015. 528 с.

ТЕМА 8. СІМЕЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

8.1. Укладення і розірвання шлюбу.

8.2. Майнові відносини подружжя.

8.3. Права і обов'язки батьків і дітей.

ТЕСТОВІ ПИТАННЯ:

1. СІМЕЙНЕ ПРАВО РЕГУЛЮЄ:

- а) майнові та особисті немайнові відносини, які виникають під час цивільних відносин;
- б) відносини з приводу праці;
- в) особисті немайнові й пов'язані з ними майнові відносини громадян, що виникають із шлюбу й належності до сім'ї;
- г) немайнові відносини з приводу авторського права, захисту права на життя і здоров'я.

2. ОСНОВНИМ ДЖЕРЕЛОМ СІМЕЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ Є:

- а) Сімейний кодекс України;
- б) Цивільний кодекс України;
- в) Господарський кодекс України;
- г) Трудовий кодекс України.

3. СУБ'ЄКТАМИ СІМЕЙНИХ ПРАВОВІДНОСИН МОЖУТЬ БУТИ:

- а) фізичні та юридичні особи;
- б) органи влади та громадяни;
- в) працівник і роботодавець;
- г) тільки фізичні особи.

4. ШЛЮБ – ЦЕ:

- а) союз жінки і чоловіка, зареєстрований у державному органі реєстрації актів цивільного стану;
- б) договір, укладений у нотаріальній формі та зареєстрований в органах влади;

- в) союз фізичних осіб з метою створення родини, зареєстрований у державному органі реєстрації актів цивільного стану;
- г) договір між працівником і роботодавцем щодо виконання роботи протягом тривалого часу.

5. РЕЄСТРАЦІЮ ШЛЮБУ МОЖНА ЗДІЙСНИТИ:

- а) у державних органах влади або релігійних організаціях;
- б) у громадських організаціях прав чоловіків і жінок;
- в) тільки у державних органах влади;
- г) тільки в релігійних установах.

6. ШЛЮБНИЙ ВІК В УКРАЇНІ ВСТАНОВЛЮЄТЬСЯ:

- а) 18 років, а за рішенням суду – з 16 років;
- б) тільки з 18 років;
- в) з 21 року;
- г) тільки з 16 років.

7. ХТО З ПЕРЕЛІЧЕНИХ ОСІБ МОЖЕ ПЕРЕБУВАТИ У ШЛЮБІ:

- а) родичі прямої лінії споріднення;
- б) двоюрідні брат та сестра;
- в) родичі шостого ступеня споріднення;
- в) усиновлювач та усиновлена ним дитина.

8. ЩО З ПЕРЕЛІЧЕНОГО НЕ Є ПІДСТАВОЮ ДЛЯ ВИЗНАННЯ ШЛЮБУ НЕДІЙСНИМ:

- а) зареєстрований з особою, яка не досягла шлюбного віку;
- б) зареєстрований з особою, яка одночасно перебуває в іншому зареєстрованому шлюбі;
- в) зареєстрований у нетверезому стані;
- г) зареєстрований між особами, які є родичами прямої лінії споріднення.

9. ШЛЮБ ПРИПИНЯЄТЬСЯ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ АКТИВ ЦИВІЛЬНОГО СТАНУ, ЯКЩО:

- а) заяву про розірвання шлюбу подано жінкою, з якою проживає дитина;
- б) заяву подано тим із подружжя, який постраждав від злочинних дій іншого з подружжя;
- в) заяву подано подружжям, яке не має дітей;
- г) заяву подано через місяць після реєстрації шлюбу.

10. ШЛЮБ ПРИПИНЯЄТЬСЯ СУДОМ, ЯКЩО:

- а) заяву подано одним із подружжя, яке має дітей;
- б) за заявою подружжя, яке не має дітей;
- в) за заявою одного з подружжя, якщо інший з подружжя визнаний безвісно відсутнім;
- г) заяву подано через місяць після реєстрації шлюбу.

11. ПРАВО НА МАТЕРІАЛЬНУ ДОПОМОГУ МАЄ ТОЙ ІЗ ПОДРУЖЖЯ, ЯКИЙ:

- а) не має роботи і не може її знайти;
- б) є непрацездатним і потребує матеріальної допомоги;
- в) здійснює більшість хатніх справ;
- г) за домовленістю між подружжям.

12. РЕЧІ, ПРИДБАНІ ДО ШЛЮБУ, НАЛЕЖАТЬ:

- а) подружжю на праві спільної сумісної власності;
- б) подружжю на праві спільної часткової власності;
- в) тому із подружжя, хто придбав ці речі до шлюбу;
- г) батькам подружжя.

13. МАЙНО, ПРИДБАНЕ ПІД ЧАС ШЛЮБУ, НАЛЕЖИТЬ:

- а) тому із подружжя, хто придбав це майно;
- б) подружжю на праві спільної сумісної власності;
- в) подружжю на праві спільної часткової власності;
- г) за домовленістю між подружжям.

14. БАТЬКИ ЗОБОВ'ЯЗАНІ УТРИМУВАТИ ДИТИНУ ДО:

- а) 16-річного віку;
- б) 18-річного віку, а у випадку продовження навчання – до 23-річного віку;
- в) тільки до 18-річного віку незалежно від будь-яких обставин;
- г) до 21-річного віку.

15. ЩО З ПЕРЕЛІЧЕНОГО НЕ Є ПІДСТАВОЮ ДЛЯ ПОЗБАВЛЕННЯ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ:

- а) ухиляються від виконання своїх обов'язків по вихованню дитини;
- б) жорстоко поводяться з дитиною;
- в) є хронічними алкоголіками або наркоманами;
- г) були засуджені за вчинення умисного злочину.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ:

Практичне завдання 1

Неповнолітній Роман, якому виповнилося 17 років, та неповнолітня Катерина, якій виповнилось 16 років, бажають укласти шлюб.

Питання: чи можуть вони укласти шлюб?

Практичне завдання 2

У шлюбному договорі подружжя передбачило, що все майно, придбане під час перебування у шлюбі, належить тому із подружжя, хто фактично купив це майно.

Питання: чи законні такі умови шлюбного договору?

Практичне завдання 3

Подружжя, яке має 3-річну дитину, звернулось до органів реєстрації цивільного стану для розірвання шлюбу і визначення місця проживання дитини. **Питання:** чи законним є відповідне звернення?

Практичне завдання 4

Подружжя, яке має 15-річну дитину звернулося до суду із позовом про розірвання шлюбу. Між подружжям виникла суперечка щодо визначення місця проживання дитини.

Питання: яким чином може бути визначено місце проживання дитини?

Практичне завдання 5

Подружжя, яке проживало у квартирі, що належить батькам чоловіка, вирішило розлучитися.

Питання: чи підлягає поділу і яким чином квартира, в якій проживало подружжя?

Практичне завдання 6

Під час проживання у шлюбі подружжям було придбано квартиру, автомобіль і дачний будинок. Працював чоловік, а дружина виховувала дітей.

Питання: який вид права власності у даній ситуації і як повинно бути поділене майно у випадку розірвання шлюбу?

Практичне завдання 7

Подружжя, яке має 12-річну дитину звернулося до суду із позовом про розірвання шлюбу. Між подружжям виникла суперечка щодо визначення місця проживання дитини.

Питання: яким чином може бути визначено місце проживання дитини?

Практичне завдання 8

Семен та Валентина, які не перебувають у шлюбі, стали батьками дитини. Але Семен відмовився від подання заяви про визнання його батьком дитини.

Питання: яким чином повинно бути визначено батьківство дитини?

Практичне завдання 9

Віктор та Оксана проживали спільно без реєстрації шлюбу протягом семи років, вели спільне господарство. За цей час Віктором було придбано дачний будинок.

Питання: на якій правовій підставі і кому належить цей будинок, чи має Оксана право власності на даний будинок у випадку припинення шлюбних відносин?

Практичне завдання 10

Особи, які перебували у шлюбі протягом двох років, випадково дізналися, що вони є двоюрідними братом і сестрою.

Питання: чи дійсним є шлюб, які його правові наслідки?

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254/96-80#Text>
2. Сімейний кодекс України : Закон України від 10.01.2002 № 2947-III. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>

3. Гриняк О. Б. Право спільної власності подружжя на житло за законодавством України : монографія. К. : НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2017. 220 с.

4. Лакей І. А. Аліментне зобов'язання на утримання дитини як вид сімейного правовідношення. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 4. С. 88–91.

5. Простибоженко О. С. Правовий режим майна подружжя за законодавством європейських держав: порівняльно-правовий аналіз і напрямки гармонізації. *Вісник Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Серія «Правознавство»*. 2016. Т. 21, вип. 1 (28). С. 111–129.

6. Простибоженко О. С. Способи поділу спільного майна подружжя: погляд на правозастосовну практику. *Часопис кримінального і цивільного судочинства*. 2017. № 1. С. 147–155.

7. Самілик Л. О. Охорона і захист дитини в умовах сучасного сімейного права. *Карпатський правничий часопис*. 2016. № 12. С. 52–59.

8. Самілик Л. О. Проблеми забезпечення належного виконання зобов'язань зі сплати аліментів. *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. № 6. С. 85–88

9. Чеховська І. В., Самілик Л. О. Сімейне право : практикум. Ірпінь : Університет ДФС України , 2019. 132 с.

10. Чеховська І. В. Соціальний захист одиноких матерів: аналіз основних положень законодавства. *Актуальні проблеми сучасності : міжнародний юридичний вісник (теорія та практика)*. 2017. № 1 (5). С. 191–201.

ТЕМА 9. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ОСВІТИ

9.1. Правове регулювання дошкільної освіти.

9.2. Правове регулювання загальної середньої освіти.

9.3. Правове регулювання вищої освіти.

ТЕСТОВІ ПИТАННЯ:

1. ГРОМАДЯНИ МАЮТЬ ПРАВО ЗДОБУВАТИ ВИЩУ ОСВІТУ:

- а) у всіх випадках безоплатно;
- б) безоплатно перший раз у державних і комунальних закладах освіти;
- в) безоплатно лише у державних ЗВО, а в комунальних і приватних – оплатно;
- г) тільки на платній основі.

2. ЯКИЙ ОРГАН ВЛАДИ ВСТАНОВЛЮЄ ОСНОВНІ ЗАСАДИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:

- а) Верховна Рада України;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Міністерство освіти і науки України;
- г) Національне агентство з забезпечення якості вищої освіти.

3. ЯКИЙ ОРГАН ВЛАДИ ЗДІЙСНЮЄ ДЕРЖАВНУ ПОЛІТИКУ У СФЕРІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:

- а) Верховна Рада України;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Міністерство освіти і науки України;
- г) Національне агентство з забезпечення якості вищої освіти.

4. ЯКИЙ ОРГАН ВЛАДИ РОЗРОБЛЯЄ СТРАТЕГІЮ ТА ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ:

- а) Верховна Рада України;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Міністерство освіти і науки України;
- г) Національне агентство з забезпечення якості вищої освіти.

5. ЗАКЛАДИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА ФОРМОЮ ВЛАСНОСТІ МОЖУТЬ БУТИ:

- а) державної і приватної власності;
- б) комунальної, державної і приватної власності;
- в) суспільної та індивідуальної власності;
- г) колективної та індивідуальної власності.

6. ЯКИЙ ОРГАН ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ЗДІЙСНЮЄ АКРЕДИТАЦІЮ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ:

- а) Верховна Рада України;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Державна служба якості освіти;
- г) Національне агентство з забезпечення якості вищої освіти.

7. ЯКИЙ ОРГАН ВЛАДИ ПРОВОДИТЬ ІНСТИТУЦІЙНИЙ АУДИТ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ:

- а) Верховна Рада України;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Державна служба якості освіти;
- г) Національне агентство з забезпечення якості вищої освіти.

8. НА ЯКОМУ З РІВНІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ МОЖНА ОТРИМАТИ СТУПІНЬ БАКАЛАВРА:

- а) початковий рівень;
- б) перший;
- в) другий;
- г) третій.

9. НА ЯКОМУ З РІВНІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ МОЖНА ОТРИМАТИ СТУПІНЬ МАГІСТРА:

- а) початковий рівень;
- б) перший;
- в) другий;
- г) третій.

10. ЦЕНТРАЛЬНИМ ОРГАНОМ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ У СФЕРІ ОСВІТИ І НАУКИ Є:

- а) Міністерство економіки України;

- б) Міністерство освіти і науки України;
- в) Державне агентство з інвестицій та інновацій;
- г) Державна служба якості освіти.

11. РОЗРОБЛЯЄ І ЗАТВЕРДЖУЄ ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНІ ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ:

- а) Міністерство економіки України;
- б) Міністерство освіти і науки України;
- в) Державне агентство з інвестицій та інновацій;
- г) Кабінет міністрів України.

12. ЗАБЕЗПЕЧУЄ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЄДИНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ЕЛЕКТРОННОЇ БАЗИ З ПИТАНЬ ОСВІТИ:

- а) Міністерство економіки України;
- б) Міністерство освіти і науки України;
- в) Державна служба якості освіти;
- г) Кабінет міністрів України.

13. ЯКИЙ ОРГАН ВЛАДИ ПРОВОДИТЬ ІНСТИТУЦІЙНУ АКРЕДИТАЦІЮ:

- а) Національне агентство з забезпечення якості освіти;
- б) Міністерство освіти і науки України;
- в) Державна служба якості освіти;
- г) Кабінет міністрів України.

14. У ПІДПОРЯДКУВАННІ ЯКИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ МОЖУТЬ ПЕРЕБУВАТИ ДЕРЖАВНІ ЗАКЛАДИ ВИЩОЇ ОСВІТИ:

- а) будь-яких органів влади;
- б) тільки міністерств;
- в) тільки Міністерства освіти і науки України;
- г) тільки президента України .

15. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЛІЦЕНЗУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІДБУВАЄТЬСЯ НА ПІДСТАВІ:

- а) Закону України «Про вищу освіту»;
- б) Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності»;
- в) Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності»
- г) Закону України «Про освіту»

16. ПРАВОВІ УМОВИ ЛІЦЕНЗУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ВСТАНОВЛЕНІ У НАСТУПНОМУ ПІДЗАКОННОМУ АКТІ:

- а) Державному стандарті вищої освіти;
- б) Статуті вищого навчального закладу;
- в) Ліцензійних умовах провадження господарської діяльності у сфері освіти»;
- г) Ліцензійних умов господарювання в Україні.

17. СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПОВИНЕН ВІДПОВІДАТИ:

- а) Національній рамці класифікацій;
- б) Класифікатору професій;
- в) Єдиній тарифній сітці працівників бюджетної сфери;
- г) побажанням студентів.

18. ХТО РОЗРОБЛЯЄ І ЗАТВЕРДЖУЄ ОСВІТНІ ПРОГРАМИ:

- а) Міністерство освіти і науки;
- б) місцеві відділи освіти;
- в) засновники навчальних закладів;
- г) заклади вищої освіти.

19. ЯКИЙ ОРГАН ВЛАДИ ЗДІЙСНЮЄ АКРЕДИТАЦІЮ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ:

- а) Національне агентство з забезпечення якості освіти;
- б) Міністерство освіти і науки України;
- в) Державна служба якості освіти;
- г) Кабінет міністрів України.

20. ХТО МОЖЕ БУТИ ЗАСНОВНИКОМ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ:

- а) держава, органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи;
- б) лише держава;
- в) тільки фізичні або юридичні особи;
- г) держава та органи місцевого самоврядування.

21. БАГАТОГАЛУЗЕВИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ СТВОРЮЄТЬСЯ У ФОРМІ:

- а) університет;
- б) академія;
- в) інститут;
- г) коледж.

22. ГАЛУЗЕВИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ СТВОРЮЄТЬСЯ У ФОРМІ:

- а) університет;
- б) академія;
- в) інститут;
- г) коледж.

23. РІШЕННЯ ПРО УТВОРЕННЯ, РЕОРГАНІЗАЦІЮ ЧИ ЛІКВІДАЦІЮ ДЕРЖАВНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПРИЙМАЄТЬСЯ:

- а) Міністерством освіти і науки України;
- б) Кабінетом Міністрів України;
- в) самим закладом вищої освіти;
- г) місцевою державною адміністрацією.

24. ОСНОВНИМИ СТРУКТУРНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ Є:

- а) кафедра ,факультет;
- б) відділ, управління;
- в) секретаріат, канцелярія;
- г) цех, лабораторія.

25. КЕРІВНИЦТВО ЗАКЛАДОМ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗДІЙСНЮЄ:

- а) декан;
- б) проректор;
- в) директор;
- г) ректор.

26. КЕРІВНИЦТВО ФАКУЛЬТЕТОМ ЗДІЙСНЮЄ:

- а) декан;
- б) проректор;
- в) директор;
- г) ректор.

27. ОРГАНАМИ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ ВИЩОЇ ОСВІТИ Є НАСТУПНІ:

- а) ректор, вчена рада;
- б) директор, наглядова рада;
- в) правління, спостережна рада;
- г) декан, педагогічна рада.

28. ОРГАНОМ ГРОМАДСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ Є:

- а) рада викладачів і студентів;
- б) громадська рада;
- в) збори трудового колективу;
- г) науково-технічна рада.

29. ДО СИСТЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ НЕ НАЛЕЖАТЬ:

- а) заклади дошкільної освіти незалежно від підпорядкування, типів і форми власності;
- б) наукові і методичні установи;
- в) органи управління освітою;
- г) басейни, дитячі гуртки.

30. БАЗОВИМИ ЕТАПАМИ СТАНОВЛЕННЯ ДИТИНИ Є:

- а) вік немовляти, ранній вік, передшкільний вік;
- б) молодший шкільний вік, середній і старший шкільний вік;
- в) вік немовляти, ранній вік та підлітковий вік;
- г) молодий вік, середні роки та похилий вік.

31. ЗАКЛАДИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЗА ФОРМОЮ ВЛАСНОСТІ МОЖУТЬ БУТИ:

- а) державної і приватної власності;
- б) комунальної, державної і приватної власності;
- в) суспільної та індивідуальної власності;
- г) колективної та індивідуальної власності.

32. ЯКИЙ ОРГАН ВЛАДИ ВСТАНОВЛЮЄ ОСНОВНІ ЗАСАДИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:

- а) Верховна Рада України;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Міністерство освіти і науки України;
- г) органи місцевого самоврядування.

33. ЯКИЙ ОРГАН ВЛАДИ ЗДІЙСНЮЄ ДЕРЖАВНУ ПОЛІТИКУ У СФЕРІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:

- а) Верховна Рада України;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Міністерство освіти і науки України;

г) органи місцевого самоврядування.

34. ЯКИЙ ОРГАН ВЛАДИ ЗАТВЕРДЖУЄ БАЗОВИЙ КОМПОНЕНТ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:

- а) Верховна Рада України;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Міністерство освіти і науки України;
- г) органи місцевого самоврядування.

35. ЯКІ ОРГАНИ ВЛАДИ ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ РОЗВИТОК МЕРЕЖІ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:

- а) Верховна Рада України;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Міністерство освіти і науки України;
- г) органи місцевого самоврядування.

36. ДОШКІЛЬНА ОСВІТА В УКРАЇНІ У ДЕРЖАВНИХ І КОМУНАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЗА НОРМАМИ ЗАКОНОДАВСТВА Є:

- а) безоплатною;
- б) частково оплатною;
- в) за домовленістю із батьками;
- г) повністю платною.

37. ЗАКОНИ У СФЕРІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЗАТВЕРДЖУЄ:

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) Верховна Рада України;
- в) Міністерство освіти і науки України;
- г) органи місцевого самоврядування.

38. ДЕРЖАВНУ ПОЛІТИКУ У СФЕРІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЗДІЙСНЮЄ:

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) Верховна Рада України;
- в) Міністерство освіти і науки України;
- г) органи місцевого самоврядування.

39. ЦЕНТРАЛЬНИМ ОРГАНОМ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ, ЩО РЕАЛІЗУЄ ДЕРЖАВНУ ПОЛІТИКУ У СФЕРІ ОСВІТИ, Є:

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) Державне агентство з питань дошкільної освіти;
- в) Міністерство освіти і науки України;
- г) виконавчий комітет міської ради.

40. ЩО НЕ НАЛЕЖИТЬ ДО ЗАВДАНЬ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ Є:

- а) створення умов для здобуття дітьми, у тому числі з особливими освітніми потребами, дошкільної освіти;
- б) ліцензування освітньої діяльності згідно із законодавством;
- в) забезпечення достатнього рівня життя працездатних громадян;
- г) соціальний захист, охорона життя, здоров'я та захист прав учасників освітнього процесу в закладі дошкільної освіти.

41. ЯКИЙ ОРГАН ВЛАДИ ЗАТВЕРДЖУЄ ДЕРЖАВНІ НОРМАТИВИ ФІНАНСОВОГО, МАТЕРІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІТЕЙ ТА ОСНАЩЕННЯ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) Державне агентство з питань дошкільної освіти;
- в) Міністерство освіти і науки України;
- г) виконавчий комітет міської ради.

42. РОЗВИТОК ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ НА ПЕВНІЙ ТЕРИТОРІЙ ЗДІЙСНЮЮТЬ:

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) Державне агентство з питань дошкільної освіти;
- в) Міністерство освіти і науки України;
- г) виконавчий комітет міської ради.

43. ЯКИЙ ОРГАН ВЛАДИ РОЗРОБЛЯЄ ТА ЗАТВЕРДЖУЄ БАЗОВИЙ КОМПОНЕНТ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) Державне агентство з питань дошкільної освіти;
- в) Міністерство освіти і науки України;
- г) виконавчий комітет міської ради.

44. ЯКИЙ ОРГАН ВЛАДИ ЗАБЕЗПЕЧУЄ ДОСТУПНІСТЬ І БЕЗОПЛАТНІСТЬ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В ДЕРЖАВНИХ І КОМУНАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) Державне агентство з питань дошкільної освіти;
- в) Міністерство освіти і науки України;
- г) виконавчий комітет міської ради.

45. БАЗОВИМИ ЕТАПАМИ СТАНОВЛЕННЯ ДИТИНИ Є:

- а) вік немовляти, ранній вік, передшкільний вік;
- б) молодший шкільний вік, середній і старший шкільний вік;
- в) вік немовляти, ранній вік та підлітковий вік;
- г) молодий вік, середні роки та похилий вік.

46. ДО СИСТЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ НЕ ВІДНОСЯТЬСЯ:

- а) заклади дошкільної освіти незалежно від підпорядкування і форми власності;
- б) наукові і методичні установи;
- в) органи управління освітою;
- г) дитячі гуртки та секції.

47. ДО ПРИНЦИПІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ НЕ ВІДНОСИТЬСЯ:

- а) доступність для кожного громадянина освітніх послуг, що надаються системою дошкільної освіти;
- б) матеріальне забезпечення батьків;
- в) єдність розвитку, виховання, навчання і оздоровлення дітей;
- г) єдність виховних впливів сім'ї і закладу дошкільної освіти.

48. ЯКІ ОБМЕЖЕННЯ ДЛЯ ПРИЙОМУ ДО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ПЕРЕДБАЧЕНІ:

- а) місце проживання дитини не зареєстроване;

- б) дитина важко спілкується із однолітками;
- в) батьки дитини не мають коштів оплатити дитячий садочок;
- г) жодних обмежень не передбачено.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ:

Практичне завдання 1

Харківська міська рада прийняла рішення про особливості правового регулювання освітнього процесу у Зкладах вищої освіти Харківської області.

Питання: чи законне відповідне рішення міської ради?

Практичне завдання 2

Володимиров отримав вищу освіту у 1987 – 1991 роках за кошти держави СРСР за фахом «інженер». Водночас, у 2020 році у віці 53 років він вирішив отримати повторну вищу освіту за спеціальністю «менеджмент» за кошти державного бюджету.

Питання: чи законним є бажання Володимирова?

Практичне завдання 3

Іваненко отримав вищу освіту у 1997 – 2001 роках за кошти держави за фахом «інженер-будівельник». Водночас, у 2020 році у віці 44 років він вирішив отримати повторну вищу освіту за спеціальністю «маркетинг» за кошти державного бюджету.

Питання: чи законним є бажання Володимирова?

Практичне завдання 4

Громадянин Нігерії Абу Наджиб Сидба, який має дозвіл на працевлаштування в Україні, вирішив отримати вищу освіту за спеціальністю «Державне управління» за кошти державного бюджету.

Питання: чи законним є бажання даного пана?

Практичне завдання 5

Головко у 2005 – 2008 роках навчалась на спеціальності «Облік. Управління. Аудит» для отримання ступеня «бакалавр» на контрактній основі у приватному закладі вищої освіти. Але пішла у відпустку по догляду за дитиною і навчання не завершила.

Питання: чи є можливість у Головко поновити навчання?

Практичне завдання 6

Харківська міська рада звернулась до Фонду державного майна із погодженням щодо створення власного закладу вищої освіти, надала проект майбутнього статуту такого закладу та орієнтовний штат викладачів.

Питання: що повинен відповісти Фонд державного майна? Яка перспектива створення ЗВО?

Практичне завдання 7

Куп'янська міська рада надала пропозиції Міністерству освіти і науки щодо створення філіалу університету харчування і технологій у м. Купянську. Відповідні пропозиції були підтримані самим університетом.

Питання: що повинно відповісти МОН України?

Практичне завдання 8

Рішенням Кабінету Міністрів України було створено комунальний заклад «Вінницький плодово-овочевий інститут», затверджено його статут, штатну чисельність та освітню концепцію.

Питання: чи все законно у прийнятому рішенні?

Практичне завдання 9

Рішенням Міністерства стратегічних галузей промисловості України було створено Державний заклад «Університет інфраструктурних знань», затверджено його статут, штатну чисельність та освітню концепцію.

Питання: чи все законно у прийнятому рішенні?

Практичне завдання 10

Рішенням Кабінету Міністрів України було створено Державний заклад «Полтавський інженерно-видобувний інститут», затверджено його статут, штатну чисельність та освітню концепцію.

Питання: чи все законно у прийнятому рішенні?

Практичне завдання 11

Міністерство фінансів розробило програму розвитку вищої освіти Черкаської області, яка була затверджена Міністерством освіти і науки України на 2021-2022 навчальні роки.

Питання: чи все законно у прийнятому рішенні?

Практичне завдання 12

Харківською міською радою було розроблено програму розвитку вищої освіти у м. Харкові на 2022 рік, яку було представлено на розгляд Міністерству економіки України.

Питання: чи у відповідності до законодавства діють органи влади?

Практичне завдання 13

Міністерством стратегічних галузей промисловості України було розроблено програму розвитку вищої промислової освіти на 2021 – 2025 роки, яка була затверджена Міністерством освіти і науки України.

Питання: чи у відповідності до законодавства діють органи влади?

Практичне завдання 14

Міністерством освіти і науки України було розроблено, а Кабінетом Міністрів України затверджено програму розвитку аграрної освіти на 2021 – 2025 роки. **Питання:** чи у відповідності до законодавства діють органи влади?

Практичне завдання 15

Харківський промисловий університет надавав освіту за спеціальністю «Біотехнологія» на початковому рівні вищої освіти за освітнім рівнем «бакалавр». **Питання:** наскільки законною є така діяльність ЗВО?

Практичне завдання 16

Сільська рада селища Великі Васюки вирішила створити сільський заклад дошкільної освіти.

Питання: Чи має право сільська рада створювати заклад дошкільної освіти? Яким чином повинна відбутися реєстрація закладу дошкільної освіти?

Практичне завдання 17

Двоє осіб, Трофімова та Петренко, які мають вищу педагогічну освіту, вирішили створити заклад дошкільної освіти.

Питання: Чи мають право названі особи рада створювати заклад дошкільної освіти? Яким чином повинна відбутися реєстрація закладу дошкільної освіти?

Практичне завдання 18

Батьки 3-річного Олега є громадянами України. Батьки 5-річного Аміна є громадянами Афганістану, які мають статус біженців. Батьки 4-річної Зухри знаходяться на території України без достатніх правових підстав.

Питання: Хто з перелічених дітей має право піти до закладу дошкільної освіти в Україні?

Практичне завдання 19

ТОВ «Світло шахтаря» вирішило створити заклад дошкільної освіти для працівників свого підприємства.

Питання: Чи має право підприємство створювати заклад дошкільної освіти? Яким чином повинна відбутися реєстрація закладу дошкільної освіти?

Практичне завдання 20

Заклад дошкільної освіти комунальної власності працював з 8.00 до 16.00 відповідно до графіку, встановленого адміністрацією закладу дошкільної освіти. Батьки дітей звернулись до адміністрації закладу із проханням подовжити графік роботи до 19.00 за рахунок коштів батьків. Але директор ЗДО відповів, що не має таких повноважень.

Питання: чи може бути задоволене прохання батьків? Куди звертатися батькам вихованців?

Практичне завдання 21

У м. Нижні Огульці відкрився дитячий садочок приватної форми власності із пропозицією догляду за дитиною з понеділка по п'ятницю цілодобово або в протязом інших декількох днів за домовленістю із батьками?

Питання: чи законним є такий режим роботи закладу дитячої освіти?

Практичне завдання 22

Колектив закладу дитячої освіти був сформований із трьох осіб, які не мали педагогічної освіти, а лише мали загальну середню освіту, двох осіб із вищою педагогічною освітою за спеціальністю «Середня освіта «Історія та археологія», трьох осіб із освітою медичної сестри та директора із освітою менеджера.

Питання: чи всі вказані особи мають право працювати у дитячому садочку?

Практичне завдання 23

Колектив закладу дитячої освіти був сформований із п'яти осіб із вищою технічною освітою, трьох осіб із педагогічною освітою рівня «молодший спеціаліст», однієї медичної сестри та однієї особи із освітою військового профілю.

Питання: чи всі вказані особи мають право працювати у дитячому садочку?

Практичне завдання 24

Колектив закладу дитячої освіти був сформований із десяти осіб із педагогічною освітою різних спеціальностей, трьох осіб із повною загальною середньою освітою і двох студентів педагогічних спеціальностей.

Питання: чи всі вказані особи мають право працювати у дитячому садочку?

Практичне завдання 25

У дитячому садочку було встановлене наступне педагогічне навантаження: вихователя групи загального типу – 40 годин, вихователя інклюзивної групи, групи компенсуючого типу – 35 годин, асистента вихователя інклюзивної групи – 36 годин, соціального педагога – 40 годин, практичного психолога – 40 годин, практичного психолога закладу дошкільної освіти (ясел-садка) компенсуючого типу та з інклюзивними групами – 20 годин, музичного керівника – 24 години, інструктора з фізкультури – 40 годин, керівник гуртка – 36 годин, вихователя-методиста – 36 годин на тиждень при повній тарифній ставці.

Питання: чи законні наведені норми педагогічного навантаження?

Практичне завдання 26

У дитячому садочку було встановлене наступне педагогічне навантаження: вихователя групи загального типу – 36 годин, вихователя інклюзивної групи, групи компенсуючого типу – 28 годин, асистента

вихователя інклюзивної групи – 30 годин, соціального педагога – 36 годин, практичного психолога – 36 годин, практичного психолога закладу дошкільної освіти (ясел-садка) компенсуючого типу та з інклюзивними групами – 20 годин, музичного керівника – 24 години, інструктора з фізкультури – 40 годин, керівник гуртка – 36 годин, вихователя-методиста – 36 годин на тиждень при повній тарифній ставці.

Питання: чи законні наведені норми педагогічного навантаження?

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Астахов А. В. Освітнє право : навч. посібник для студентів гуманітарних ВНЗ. Харків : НУА, 2011. 144 с.
2. Байталюк О. М., Ворон М. В. Європейське освітнє право : навч. посібник. Київ : Видавничий дім «Плеяда», 2010. 59 с.
3. Байталюк О. М., Німко О. Б. Основи освітнього права та правове регулювання діяльності навчальних закладів в Україні : навч. посіб. Київ : Видавничий дім «Плеяди», 2010. 71 с.
4. Валєєв Р.Г. Освітнє право України : навч. посібник. Луганськ : Луганська правова фундація, 2011. 287 с.
5. Криворучко О. Ю., Шевченко М. С. Нормативно-правове регулювання інклюзивної освіти у закладах дошкільної та повної загальної середньої освіти в Україні. *Правова держава*. 2021. № 41. С. 122 – 135.
6. Комзюк В. Т. Адміністративно-правове регулювання державної політики у сфері освіти в Україні. *Форум права*. 2017. № 5. С. 181 – 188.
7. Про освіту : Закон України від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
8. Про вищу освіту : Закон України від 01 липня 2014 року № 1556-VII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
9. Про дошкільну освіту : Закон України від 11 липня 2001 року № 2628-III. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>
10. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16 січня 2020 року № 463-IX. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
11. Про фахову передвищу освіту : Закон України від 06 червня 2019 року № 2745-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>
12. Савчук Є .Ю. Господарсько-правове регулювання діяльності суб'єктів надання освітніх послуг. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 5. С. 86 – 90.
13. Стороженко О. М., Німко О. Б. Інтелектуальна власність : навч. посіб. Київ : Видавничий дім «Плеяди», 2010. 63 с.

14. Таран Л. В. Особливості господарської діяльності приватних закладів дошкільної освіти. *Проблеми цивільного і господарського права*. 2018. № 3. С. 85 – 89.

15. Шаповал Р. В. Правове регулювання освіти в Україні. *Форум права*. 2011. № 1. С. 1110 – 1115.

16. Хомишин І. Ю. Нормативно-правове регулювання дошкільної освіти в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 1. С. 178 – 180.

17. Хомишин І. Ю. Адміністративно-правове регулювання освіти в Україні. *Право і суспільство*. 2018. № 4. С. 191–195.

ТЕМА 10. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВА ТА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

10.1. Особливості юридичного оформлення створення Європейського Союзу.

10.2. Загальна характеристика права Європейського Союзу.

10.3. Державне управління у Європейському Союзі

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ:

ЯКА ПОДІЯ ОЗНАЧАЛА СТВОРЕННЯ ЄВРОСОЮЗУ:

- а) підписання угоди про створення спільної валюти – євро;
- б) створення Європейського центрального банку;
- в) оголошення «Плану Шумана»;
- г) розпад СРСР.

2. ПЛАН ШУМАНА З ОБ'ЄДНАННЯ ВУГІЛЬНОЇ СТАЛЕЛИВАРНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ НІМЕЧЧИНИ І ФРАНЦІЇ БУЛО ОГОЛОШЕНО:

- А) 9 травня 1950 року;
- Б) 21 квітня 1991 року;
- В) 15 серпня 1975 року;
- Г) 20 вересня 2001 року.

3. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПАРЛАМЕНТ ОБИРАЄТЬСЯ СТРОКОМ НА:

- А) три роки;
- Б) п'ять років;
- В) десять років;
- Г) один рік.

4. ДЕПУТАТИ ЄВРОПАРЛАМЕНТУ ОБИРАЮТЬСЯ НА ОСНОВІ:

- А) рівного, прямого виборчого права за загальними правилами для всього Євро Союзу;
- Б) спочатку у кожній державі ЄС обираються виборщики, а вони вже обирають депутатів Європарламенту;
- В) кожна держава ЄС встановлює особливі правила для вибору депутатів Європарламенту;
- Г) національні парламенти обирають по десять депутатів до Європарламенту.

5. ЄВРОПЕЙСЬКА РАДА СКЛАДАЄТЬСЯ З:

- а) голів держав-учасниць або їх урядів;
- б) по три депутати від національних парламентів;
- в) міністрів закордонних справ держав-учасниць;
- г) виборні громадянами три представники від кожної держави.

6. ВИСОКОГО ПРЕДСТАВНИКА ЄС З ЗОВНІШНІХ ВІДНОСИН І ПОЛІТИКИ БЕЗПЕКИ ОБИРАЄ:

- а) Європарлпмент;
- б) Європейська Рада;
- в) Європейська комісія;
- г) населення держав-учасниць ЄС.

7. ВИКОНАВЧІ ПОВНОВАЖЕННЯ ЩОДО РЕГУЛЮВАННЯ СПІЛЬНОГО РИНКУ ДЕРЖАВ-УЧАСНИЦЬ ЄС МАЄ:

- а) Європарлпмент;
- б) Європейська Рада;
- в) Європейська комісія;
- г) Європейський суд.

8. ЄВРОПЕЙСЬКИХ КОМІСАРІВ ОБИРАЄ І ЗАТВЕРДЖУЄ:

- а) Європарлпмент;
- б) Європейська Рада;
- в) населення держав-учасниць;
- г) Європейський суд.

9. СТРОК ПОВНОВАЖЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОМІСІЇ СКЛАДАЄ:

- А) три роки;
- Б) п'ять років;
- В) десять років;
- Г) один рік.

10. ДО ПОВНОВАЖЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ НАЛЕЖИТЬ:

- А) перегляд касаційних скарг на рішення національних судів;
- Б) тлумачення законодавства ЄС на прохання національних судів;
- В) розгляд цивільних і кримінальних справ;

Г) спори між державами-учасницями ЄС.

11. ПОЗНАЧТЕ ВІДПОВІДІ, У ЯКИХ ПРАВИЛЬНО ВКАЗАНІ ОСОБЛИВОСТІ РЕГЛАМЕНТУ ЯК ДЖЕРЕЛА ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ:

А) володіє загальнообов'язковою дією

Б) володіє індивідуальною дією

В) підлягає прямому застосуванню у всіх державах-членах

Г) має рекомендаційний характер

12. ПОЗНАЧТЕ ВІДПОВІДІ, У ЯКИХ ПРАВИЛЬНО ВКАЗАНІ ОСОБЛИВОСТІ ДИРЕКТИВИ ЯК ДЖЕРЕЛА ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ:

А) обов'язкова лише для держави, якій адресована

Б) обов'язкова для усіх держав-членів

В). передбачає можливість конкретизації приписів державами-членами

Г) володіє рекомендаційним характером

13. ЯКИЙ З ВИЩЕВКАЗАНИХ ДОГОВОРІВ Є ЧИННИМ УСТАНОВЧИМ ДОГОВОРОМ ЄС: ДОГОВІР ПРО

А) Європейський Союз у редакції Маастрихтського договору;

Б) Європейський економічний простір;

В) заснування Європейського співтовариства;

Г) Європейський Союз у редакції Лісабонського договору.

14. ЄВРОАТОМ ЗГІДНО З ЛІСАБОНСЬКИМ ДОГОВОРОМ

А) перестав існувати;

Б) передав свої повноваження ЄС;

В) став агенцією Європейського Союзу;

Г) отримав статус суб'єкта міжнародного права.

15. ЄВРОПЕЙСЬКА АСОЦІАЦІЯ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ – ЦЕ

А) одне із співтовариств, на основі яких створено Європейський Союз;

Б) організація, в яку перетворилося Європейське співтовариство після набуття чинності Лісабонського договору;

В) організація, до якої входять держави, що не є членами ЄС;

Г) організація, до якої входять як держави, що не є членами ЄС, так і всі держави – члени ЄС.

16. СТРОКОВИМ УСТАНОВЧИМ ДОГОВОРОМ БУВ ДОГОВІР ПРО

А) заснування Європейського співтовариства з вугілля та сталі;

Б) Європейський Союз;

В) заснування Європейського співтовариства з атомної енергії;

Г) Європейське економічне співтовариство.

17. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ПРОСТІР СТВОРЕНИЙ ЯК

А) міжнародна організація для забезпечення свободи руху осіб, товарів, капіталів та послуг між країнами ЄС;

Б) особливий правовий режим для забезпечення свободи руху осіб, товарів, капіталів та послуг між країнами ЄС;

В) особливий правовий режим для забезпечення свободи руху осіб, товарів, капіталів та послуг між країнами Європейського співтовариства і Європейською асоціацією вільної торгівлі;

Г) міжнародна організація для забезпечення свободи руху осіб, товарів, капіталів та послуг між країнами Європейського співтовариства і Європейською асоціацією вільної торгівлі.

18. ЄДИНИЙ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ АКТ – ЦЕ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АКТ,

1) відповідно до якого здійснено низку реформ, що згодом привели до створення Європейського Союзу;

2) що об'єднав органи трьох Європейських співтовариств;

3) відповідно до якого створений Європейський Союз;

4) відповідно до якого здійснено низку реформ, що започаткували прямі вибори до Парламенту ЄС.

19. ОРГАНІЗАЦІЯ “ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ” СТВОРЕНА НА ОСНОВІ ТРЬОХ СПІВТОВАРИСТВ, А САМЕ:

1) Європейського співтовариства вугілля і сталі, Європейського оборонного співтовариства, Європейського політичного співтовариства;

2) Європейського співтовариства вугілля і сталі, Європейського економічного співтовариства, Євроатома;

3) Європейського співтовариства вугілля і сталі, Європейського економічного співтовариства, Бенілюкс;

4) Європейського співтовариства вугілля і сталі, Європейського економічного співтовариства, ЄАВТ.

20. ЄВРОПЕЙСЬКІ СПІВТОВАРИСТВА ПІСЛЯ УТВОРЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В 1992 Р.

1) перестали існувати;

2) збереглися у вигляді структурних компонентів (“опор”) нової організації;

3) змінили назву на Європейський Союз;

4) стали елементами інституційної структури Європейського Союзу.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ:

Практичне завдання 1.

Надайте характеристику наступним поняттям: Місце Європейського парламенту в системі органів Союзу. Склад. Порядок обрання депутатів. Порядок роботи Європарламенту. Сесії і загальні парламентські процедури. Способи прийняття рішень. Повноваження Європарламенту. Особливості реалізації законодавчих, фінансових і контрольних повноважень Європарламенту. Повноваження Європарламенту по створенню органів і призначенню посадових осіб в ЄС і на міжнародній арені. Юридична і політична відповідальність Європарламенту і його членів. Депутатський імунітет.

Практичне завдання 2.

Використовуючи рекомендовану літературу підготувати відповіді на наступні запитання: інкорпорація в правову систему Європейського Союзу Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод 1950 р. Хартія Європейського Союзу про основні права 2000 р.: причини прийняття, порядок розробки, подальші перспективи. Структура і зміст Хартії. Система основ правового положення людини і громадянина: громадянство Союзу, принципи правового статусу особи, основні права і їх гарантії. Поняття принципів правового статусу особи. Способи закріплення принципів правового статусу особи в засновницьких договорах і інших джерелах права Європейського Союзу. Причини і цілі введення громадянства Союзу. Громадянство Європейського Союзу і громадянство держав-членів. Підстави набуття і припинення громадянства Союзу. Інститут громадянства Союзу на сучасному етапі, перспективи подальшого розвитку. Особливості побудови системи основних прав у Хартії Європейського Союзу 2000 р. Особисті (громадянські), політичні, економічні, соціальні і культурні права, гарантовані Європейським Союзом. Права людини і права громадянина (права, зарезервовані для громадян Союзу). Припустимі обмеження на здійснення основних прав і свобод. Основні обов'язки громадянина. Поняття і призначення гарантій прав і свобод, їх юридичне закріплення в актах Європейського Союзу. Класифікація гарантій. Інституціональні гарантії. Судовий захист прав і свобод. Позасудові механізми захисту прав і свобод. Забезпечення прав підозрюваних, обвинувачуваних і підсудних у кримінальному процесі.

Практичне завдання 3.

Використовуючи рекомендовану літературу підготувати розгорнуті відповіді на наступні запитання:

1) система угод між Україною і Європейським Союзом. Угода про партнерство і співробітництво 1994 р. (УПС): загальна характеристика і основний зміст та інші угоди між Україною і Європейським Союзом;

2) „Європейська політика сусідства”; План дій Україна-ЄС, «Порядок денний асоціації Україна-ЄС» 2009 р., Угода про асоціацію з ЄС 2014 р.; Сучасна стратегія України стосовно Європейського Союзу. Перспективи подальшого розвитку правового регулювання взаємин (спрощення візового режиму, договір про асоціацію, створення зони вільної торгівлі та ін.).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Аракелян М. Р. Актуальні проблеми права Європейського Союзу: підручник. О. : Фенікс, 2019. 390 с.

2. Базов О. Питання юрисдикції Європейського суду з прав людини щодо розгляду міждержавних справ. *Юридична Україна : Щомісячний правовий часопис*. 2015. № 6. С. 84 – 91.

3. Березовська І. Концепція прозорості в Угоді про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. *Право України : Юридичний журнал. МінЮст України*. 2015. № 8. С. 53 – 64.

4. Березовська І. А. Лісабонський договір як правова основа для регулювання зовнішніх зносин Європейського Союзу. *Часопис Київського університету права*. 2021. № 1. С. 307–311.
5. Білоцький С. Д. Новітні тенденції в гармонізації енергетичного законодавства Європейського Союзу та його вплив на треті країни щодо розвитку альтернативної енергетики. *Право України*. 2013. № 6. С. 120–135.
6. Головка-Гавришева О. Імплементация Угод про асоціацію між Україною та Європейським Союзом щодо правового регулювання співробітництва з соціальних питань. *Право України : Юридичний журнал. МінЮст України*. 2015. № 8 С. 102 – 111.
7. Грицаєнко Л. Становлення Європейського Союзу як суб'єкта міжнародного права. *Європейське право*. 2018. № 1. С. 84–89. 29.
8. Грінєнко О. Європейська політика сусідства як підґрунтя для співробітництва Європейського Союзу з Україною. *Європейське право*. 2019. № 2/4. С. 208–214
9. Грінєнко О. О. Органи зовнішніх зносин Європейського Союзу та їх функціонування. *Порівняльно-правові дослідження*. 2011. № 2. С. 115–126.
10. Давиденко О. І. Правовий статус Верховного представника ЄС із закордонних справ та безпекової політики. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. К., 2013. Вип. 60. С. 412–418.
11. Дайнен Д. Дедалі міцніший союз: Пер. з англ. К.: К.І.С., 2019. 520 с.
12. Димінська О. Ю. Проблеми визначення компетенції ЄС для здійснення уніфікації європейського договірного права. *Університетські наукові записки: часопис Хмельницького університету управління та права*. 2015. №2. С. 250 -257.
13. Директиви Європейського Союзу: Довідник. Львів: Леонорм, 2018. 287 с.
14. Добржанська О. О. Багатосторонній вимір східного партнерства. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. К., 2011. Вип. 51. С. 711–716.
15. Європейське право: право Європейського союзу: підручник: у чотирьох книгах. / за заг. ред. В.І. Муравйова. Київ: «Ін Юре», 2016б 542 с.
16. Європейський Союз і Україна: особливості взаємовідносин на сучасному етапі. Х. : Оберіг, 2012. 76 с.
17. Європейський Союз: основи політики, інституційного устрою та права: Навч. посібник викладача (методологія та дидактика) / Наук. ред. В. П'ятницький. К.: Заповіт, 2010. 103 с.

ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Передбачено проведення підсумкового та поточного контролю знань студентів. Поточний контроль здійснюється на аудиторному занятті шляхом вирішення окремих тестових та практичних завдань. Викладач визначає максимальну і мінімальну кількість балів, яку студент може набрати під час практичного заняття із урахуванням кількості годин, передбачених для проведення практичних занять у навчальному плані та робочій програмі з навчальної дисципліни. Наприклад, якщо протягом вивчення навчальної дисципліни передбачено проведення десяти навчальних занять, то на кожному занятті студент може набрати максимально 10 балів. Із цих 10 балів студент може набрати 5 балів під час вирішення практичних завдань, а ще 5 балів – під час вирішення тестів. Можна залишити окрему кількість балів для оцінювання усної відповіді.

Приклад розподілу балів, які отримують студенти

Оцінювання	Тема 1 – 20			Тема 2 – 20			Тема 3 – 20			Тема 4 – 20			Тема 5 – 20			Загальна
	п.з.	Т	У	п.з.	Т	У	п.з.	Т	У	п.з.	Т	У	п.з.	Т	У	
	10	5	5	10	5	5	10	5	5	10	5	5	10	5	5	100

Умовні позначення:

П. З. – практичне заняття;

Т – тести;

У – усна відповідь

Підсумковий модульний контроль передбачає розв'язання теоретичних питань, практичних задач, а також тестових питань. За відповіді на тестові, практичні питання та теоретичне питання передбачається набрати максимальну кількість балів. Наприклад, 40 балів – за вирішення практичних завдань, 40 балів – за відповідь на теоретичне питання і 20 балів – за вирішення тестів.

Успішність кожного студента оцінюється за рейтинговою 100-бальною шкалою. Якщо студент успішно виконав в передбаченому модулі всі види навчальної роботи і відпрацював пропущені заняття, то він допускається до підсумкового модульного контролю (заліку) з дисципліни чи з модуля. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати протягом практичних занять становить 60 балів.

Критерії оцінювання знань студента у межах кредитно-модульної системи навчання

Достатній рівень (E: 60 – 63 бали): Студент має *безсистемні знання*, допускає формально-логічні помилки при формулюванні понять, класифікаційних критеріїв та їхньому тлумаченні. Хаотично і невпевнено викладає матеріал, не здатен відділяти головне від другорядного, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань.

Задовільний рівень (D: 64 – 73 бали): Студент має *базові знання* з навчальної дисципліни. Формулює юридичні поняття, класифікаційні критерії, але допускає інтерпретаційні помилки. Може виокремити ознаки явища та їх охарактеризувати (риси, властивості, аспекти). Відповідь надається за одним джерелом навчальної літератури. При відтворенні знань застосовує репродуктивний тип мислення, відсутнє системне викладення навчального матеріалу. Не вміє доказово обґрунтовувати свої судження, допускає неточності при використанні знань для вирішення практичних завдань.

Добрий рівень (C або B: від 74 до 89 балів): Студент має *трунтовні знання* навчального матеріалу, але під час відповіді допускає незначні помилки. Володіє категоріально-понятійним апаратом та здатен використовувати знання для вирішення практичних завдань. Може охарактеризувати склад правовідносин та його елементи. Відповідь надається за декількома джерелами навчальної літератури, з посиланням на нормативноправові акти та наведенням прикладів. При відтворенні знань застосовує продуктивний тип мислення.

Відмінний рівень (А: від 90 балів): Студент має *системні знання* глибоко і повно засвоїв увесь навчальний матеріал, в якому легко орієнтується, володіє категоріально-понятійним апаратом, вміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Може навести особливості інтерпретації правових явищ в різних теоріях, загальне та відмінне в різних позиціях вчених, як в національному так і в міжнародному та європейському праві (в межах часу, предмету, простору). Здатен обґрунтувати перспективи розвитку правових явищ в Україні. Відповідь надається на основі знань державних програм, концепцій, проектів нормативно-правових актів, а також наукових досліджень вітчизняних та закордонних вчених. Даний рівень компетентності передбачає грамотний, логічний виклад відповіді

ВИСНОВОК

Вивчення освітнього компоненту «Правові засади сучасної держави» передбачає проведення лекційних і практичних занять. Адже під час лекції здобувач отримує знання з освітнього компоненту, а протягом семінарського заняття відбувається закріплення отриманих знань. Практична робота здобувачів вищої освіти дозволяє проконтролювати рівень знань студентів під час навчального процесу. Виконуючи тестові і практичні завдання здобувачі не тільки закріплюють теоретичні знання, здобуті під час слухання лекцій, але також навчаються визначати законність дій або рішень окремих осіб та представників органів влади.

Наведені у даних методичних рекомендаціях практичні і тестові завдання дозволяють оцінити рівень знань студента під час проведення семінарського заняття. Викладачу варто визначити кількість балів, яку можуть набрати студенти під час вирішення практичних і тестових завдань на кожному занятті. Пропонується виставляти бали за конче вірно вирішене тестове або практичне завдання у межах максимальної кількості балів. Оцінювання ступеня правильності вирішення практичного завдання передбачає визначення ступеня відповідності законодавству запропонованої відповіді. Окрім того варто звертати увагу на те, яким чином здобувач обґрунтовує правильність запропонованої ним відповіді. Варто оцінити доводи студента на користь правильності відповіді у певному практичному завданні. Адже правильна відповідь може бути лише інтуїтивною та не ґрунтуватися на глибокому знанні норм права. Під час вирішення практичного завдання здобувач має право користуватися законодавчою базою, а під час визначення правильної відповіді на тестові питання – ні. До кожної з тем освітнього компоненту запропонована відповідна література, яка дозволяє підготуватися до практичного заняття за певною темою. Студенту варто вивчати відповідні навчальні підручники та наукові статті у періодичних виданнях під час підготовки до заняття. Вірна відповідь здобувача на більшість практичних і тестових завдань дозволяє набрати достатню кількість балів для допуску студента до іспиту або заліку.

Список використаної літератури:

1. Акт проголошення незалежності України: прийнятий Верховною Радою України 24 серпня 1991. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12#Text>
2. Апаров А. М., Онищенко О. М. Господарське право України. Т.1. Загальна частина : навчальний посібник. Київ : КДАВТ імені Гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного, 2016. 452 с
3. Афанасьєва М. В., Бальцій Ю. Ю. Конституційне право України: прагматичний курс : навчальний посібник. Одеса : Юрид. літ., 2017. 256 с.
4. Бандурка О. М. Теорія держави і права : підручник. Харків : Вид-во ХНУВС, 2018. 416 с.
5. Барабаш Ю. Г., Слінько Т. М. Конституційне право України : навчальний посібник. Харків : Право, 2016. 345 с.
6. Баулін Ю. В., Борисов В. І., Тютюгін В. І. Кримінальне право України: Особлива частина : підручник. Харків : Право, 2015. 680 с.
7. Бахуринська О. М. Протидія організованим злочинності: основні кримінологічні та правові проблеми: навчально-методичний посібник-практикум (кримінальне право та кримінологія). Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2020. 199 с.
8. Білозьоров Є. В. Правозахисна функція держави: сутність та механізм здійснення в Україні : монографія. Київ : ФОРМ Кандиба Т. П., 2015. 168 с.
9. Бобровник С. В. Загальна теорія права. Нормативний курс : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 576 с.
10. Борисов В. І., Тацій В. Я., Тютюгіна В. І. Кримінальне право України: Загальна частина : підручник. Харків : Право, 2015. 528 с.
11. Васильєв С. В., Сагайдак-Нікітюк Р. В. Адміністративне право України : навчальний посібник. Харків : Вид-во «Точка», 2016. 212 с.
12. Васильєв С. В., Сагайдак-Нікітюк Р. В. Трудове право України : навчальний посібник. Харків : Вид-во «Точка», 2016. 189 с.
13. Ведерніков Ю. А. Теорія держави і права : підручник. Дніпропетровськ : Вид-во ДДУВС, 2015. 458 с.
14. Вінник О. М. Господарське право : курс лекцій (загальна частина). Київ : Вид-во «Ліра», 2017. 240 с.
15. Віхров О. П. Теорія держави і права : курс лекцій : навчальний посібник. Чернігів : Десна Поліграф, 2015. 303 с.
16. Галуцько В. О. Адміністративне право України. Повний курс : підручник. Київ : Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466 с.
17. Гонтар З. Г., Купчак М. В., Харчук А. Т. Адміністративне право України : навчальний посібник. Львів : Сполум, 2019. 173 с.
18. Гриняк О. Б. Право спільної власності подружжя на житло за законодавством України : монографія. Київ : НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2017. 220 с.
19. Гусаров С. Д. Теорія держави та права : навчальний посібник. Київ : Освіта України, 2017. 320 с.

20. Давидова І. В. Правочини та їх недійсність в інформаційному суспільстві: теорія і практика : монографія. Одеса : Юридична література, 2018. 368 с.
21. Дудченко В. В., Кізлова О. С. Аналогія права за цивільним законодавством України : монографія. Одеса : Юридична література, 2018. 184 с.
22. Декларація про державний суверенітет України : прийнята Верховною Радою Української РСР 16 липня 1990 р. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>
23. Декларація прав національностей України: прийнята Верховною Радою України 1 листопада 1991 року. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1771-12#Text>
24. Європейська конвенція про охорону археологічної спадщини Європи : прийнята Радою Європи 16 січня 1992 року. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_150#Text
25. Іванов Ю. Ф., Іванова М. В. Трудове право України : навчальний посібник. Київ : Алерта, 2020. 442 с.
26. Іншин М. І. Робочий час: загальнотеоретичний аналіз. *Наука і правоохорона*. 2014. № 1. Ч. 2. С. 63–67.
27. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон УРСР від 07 грудня 1984 року. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
28. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06 липня 2005 року. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
29. Кодекс законів про працю України : Закон УРСР від 10 грудня 1971 року № 322-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
30. Козак О.В. Визначення матеріальної шкоди злочинного посягання за ознаками суб'єктивної сторони. *Форум права*. 2015. № 1. С. 147–151.
31. Комзюк В. Т. Адміністративно-правове регулювання державної політики у сфері освіти в Україні. *Форум права*. 2017. № 5. С. 181 – 188.
32. Корнеєв Ю. В. Трудове право України : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 112 с.
33. Кочин В. В. Види господарської діяльності юридичних осіб : проблеми теорії та практики. *Юридичний вісник*. 2016. № 1 (38). С. 139–144
34. Киричко В. М. Унікальний посібник з кримінального права України. Харків : Вид-во «Право», 2015 р. 1080 с.
35. Кройтор В. А., Кухарев О. Є. Цивільне право України : навчальний посібник у 2-х частинах. Запоріжжя, 2016. 284 с.
36. Крестовська Н. М., Матвеева Л. Г. Теорія держави і права : підручник, практикум, тести. Київ : Юрінком Інтер, 2020. 584 с.
37. Криворучко О. Ю., Шевченко М. С. Нормативно-правове регулювання інклюзивної освіти у закладах дошкільної та повної загальної середньої освіти в Україні. *Правова держава*. 2021. № 41. С. 122 – 135.
38. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квітня 2001 року

№ 2341-III. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

39. Козюбра І. М., Погребняк С. П., Цельєв О. В. Загальна теорія права : підручник. Київ : Ваіте, 2015. 392 с.

40. Конституція України : Основний закон України від 28 червня 1996 року. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254/96-80#Text>

41. Кучер В. О. Трудове право України: навчальний посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 564 с.

42. Лакей І. А. Аліментне зобов'язання на утримання дитини як вид сімейного правовідношення. *Порівняльно-аналітичне право.* 2016. № 4. С. 88–91.

43. Литвинов О. М. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник. Харків : ХНУВС. 2020. 428 с.

44. Мілаш В. С. Господарське право : навчальний посібник для підготовки до іспитів. Харків : Право, 2020. 402 с.

45. Нестерцова-Собкарь О. В., Аксютіна О. В., Косяченко К. Е. Цивільне право України. Практикум. Загальна частина : підручник. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. 232 с.

46. Нестерович В. Ф. Виборче право України : підручник. Київ : Вид-во «Ліра-К», 2017. 503 с.

47. Нестерович В. Ф. Практикум з Конституційного права України. Київ : Вид-во «Ліра-К», 2018. 639 с.

48. Орел М. В., Калашник О. М. Цивільне права та процес : навчальний посібник. Харків : Вид-во «Право», 2021. 423 с.

49. Остапенко О. І., Ковалів М. В. Адміністративне право України (загальна частина): навчальний посібник. Львів: НУ «Львівська політехніка», 2019. 504 с.

50. Парасюк В. М., Грабар Н. М. Цивільне право України в схемах: навчальний посібник. Львів: «Ліга Прес», 2014. 700 с.

51. Печук І. С. Кримінально-правова характеристика суб'єкта злочину в складі порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами, в Україні. *Право і суспільство.* 2015. № 1. С. 224 – 230.

52. Писаренко Н. Б. Адміністративне судочинство : навчальний посібник. Харків : Право, 2016. 312 с.

53. Податковий кодекс України : Закон України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

54. Попадинець Г. О. Господарський договір в системі господарського права : поняття, правова природа та ознаки. *Право України.* 2015. № 2. С. 136–141.

55. Простибоженко О. С. Правовий режим майна подружжя за законодавством європейських держав: порівняльно-правовий аналіз і напрямки гармонізації. *Вісник Одеського національного університету імені*

І. І. Мечникова. 2016. Т. 21, вип. 1 (28). С. 111–129. (Серія : Правознавство).

56. Простибоженко О. С. Способи поділу спільного майна подружжя: погляд на правозастосовну практику. *Часопис кримінального і цивільного судочинства. 2017. № 1. С. 147–155.*

57. Про підприємництво : Закон України від 07 лютого 1991 року № 698-ХІІ. *Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text>*

58. Про правовий режим надзвичайного стану : Закон України від 16 березня 2000 року № 1550-ІІІ. *Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text>*

59. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VІІІ. *Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>*

60. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24 лютого 1994 року № 4004-ХІІ. *Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>*

61. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VІІ. *Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>*

62. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VІІІ. *Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>*

63. Про статус народного депутата України : Закон України від 17 листопада 1992 року № 2790-ХІІ. *Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12#Text>*

64. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VІІ. *Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>*

65. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 07 червня 2001 року № 2493-ІІІ. *Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>*

66. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань : Закон України від 15 травня 2003 року № 755-ІV. *Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>*

67. Про акціонерні товариства : Закон України від 17 вересня 2008 р. № 514-VІ. *Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17#Text>*

68. Про державну службу : Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VІІІ. *Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>*

69. Про звернення громадян : Закон України від 02 жовтня 1996 року № 393/96-ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр#Text>*

70. Про освіту : Закон України від 05 вересня 2017 року № 2145-VІІІ.

Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

71. Про вищу освіту : Закон України від 01 липня 2014 року № 1556-VII. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

72. Про дошкільну освіту : Закон України від 11 липня 2001 року № 2628-III. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>

73. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16 січня 2020 року № 463-IX. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>

74. Про фахову передвищу освіту : Закон України від 06 червня 2019 року № 2745-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>

75. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 року № 794-VII. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>

76. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21 травня 1995 року № 280/97-ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>

77. Про Конституційний Суд України : Закон України від 13 липня 2017 року № 2136-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>

78. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09 квітня 1999 року № 586-XIV. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>

79. Про комітети Верховної Ради України : Закон України від 04 квітня 1995 року № 116/95-ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-вр#Text>

80. Про Правонаступництво України: Закон України від 12 вересня 1991 року. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1543-12#Text>

81. Про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини : Конвенція Генеральної асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 16 листопада 1972 року. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_089#Text

82. Про охорону культурної спадщини : Закон України від 08 червня 2000 року № 1805-III. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_226#Text

83. Про охорону архітектурної спадщини Європи : Конвенція Ради Європи від 03 жовтня 1985 року. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_226#Text

84. Присяжнюк О. М. Охорона культурної спадщини : навчальний посібник. Одеса : Університет Ушинського, 2019. 226 с.

85. Резворович К. Р., Юнін О. С., Юніна М. П. Господарське право. Загальна частина : навч. посіб. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2019. 262 с.
86. Русанова В. Б. Право на оскарження в суді постанови у справі про адміністративне правопорушення (сутність, гарантії та порядок реалізації) : монографія. Харків : Право, 2016. 148 с.
87. Савченко А. В., Шуляк Ю. Л. Кримінальне право України. Загальна та Особлива частини : у схемах і таблицях: навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури. 2015. 312 с.
88. Савчук Є. Ю. Господарсько-правове регулювання діяльності суб'єктів надання освітніх послуг. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 5. С. 86 – 90.
89. Самілик Л. О. Охорона і захист дитини в умовах сучасного сімейного права. *Карпатський правничий часопис*. 2016. № 12. С. 52–59.
90. Самілик Л. О. Проблеми забезпечення належного виконання зобов'язань зі сплати аліментів. *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. № 6. С. 85–88
91. Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січня 2002 року № 2947-III. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
92. Смолин Г. В., Туркот О. А., Хомко Л. В. Господарське право України. Загальна частина. Львів : ЛьвівДУВС, 2017. 484 с.
93. Сухенко С. В. Особливості розвитку системи державного управління охороною культурної спадщини в Україні. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. 2018. № 3 (68). С. 6 – 10.
94. Таран Л. В. Особливості господарської діяльності приватних закладів дошкільної освіти. *Проблеми цивільного і господарського права*. 2018. № 3. С. 85 – 89.
95. Тетарчук І. В., Дяків Т. О. Адміністративне право України : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 214 с.
96. Тихонюк О. В. Трудове право: навчально-методичний комплекс : навчальний посібник для здобувачів ступеня бакалавра усіх напрямів підготовки. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 100 с.
97. Федоренко В. Л. Конституційне право України : підручник. Київ : Ліра-К, 2016. 615 с.
98. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. Приватне право як концепт. Том І. Витоки. Одеса: Фенікс, 2018. 556 с.
99. Харитонов Є. О., Харитонova О. І., Некіт К. Г. Права приватної особи в умовах пандемії COVID-19: проблеми здійснення і захисту: монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 404 с.
100. Хомко Л. В., Кульгавець Х. Ю. Правове регулювання підприємницької діяльності: навчальний посібник. Львів: ЛьвівДУВС. 2016. 424 с.
101. Хомишин І. Ю. Нормативно-правове регулювання дошкільної освіти в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 1. С. 178 – 180.

102. Хомишин І. Ю. Адміністративно-правове регулювання освіти в Україні. *Право і суспільство*. 2018. № 4. С. 191–195.
103. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року № 435-VI. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
104. Чанишева А. Р. Зміст зобов'язальних відносин: проблеми теорії та практики: монографія. Одеса: Юридична література, 2017. 476 с.
105. Чеховська І. В., Самілик Л. О. Сімейне право : практикум. Ірпінь : Університет ДФС України , 2019. 132 с.
106. Чеховська І. В. Соціальний захист одиноких матерів: аналіз основних положень законодавства. *Актуальні проблеми сучасності : міжнародний юридичний вісник (теорія та практика)*. 2017. № 1 (5). С. 191–201.
107. Шалгунова С. А., Скок О. С., Шевченко Т. В. Кримінальне право. Загальна частина: начальний посібник. Дніпро : ДДУВС, 2019. 296 с.
108. Шаповал В. М. Конституційне право зарубіжних країн: академічний курс. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 461 с.
109. Швидка В. Г. Захист цивільних прав фізичних та юридичних осіб при розірванні договору найму (оренди) житла : монографія. Одеса: Фенікс, 2017. 196 с.
110. Щербина В. С. Актуальні проблеми господарського права: навчальний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2015. 528 с.

Навчальне видання

ПРАВОВІ ЗАСАДИ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ

Методичні рекомендації до практичних занять
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

ВАСИЛЬЄВ Станіслав Валерійович;
ФІНІН Георгій Іванович
ХРЯПІН Едуард Олександрович

Комп'ютерний набір *С. В. Васильєв*